

Un număr vechiu 10 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: N. C. SCHINA

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU, Fost Prim-Președ. Trib., Avocat, ALEX. CERBAN, Profesor la Facultatea de Drept, București
IOSEF G. COHEN, Avocat, GR. CONDURATU, Consilier la Curtea de Apel, București, RENÉ DEMOGUE, Profesor la Facultatea
de Drept din Paris, ALFRED JUVARA, Dr. în Drept din Paris, Avocat
D. NEGULESCU I. GR. PERIȚEANU C. SIPSOM C. STOEANOVICI P. VASILESCU AL. VELESCU
Profesor la Facultatea de Drept, București Avocat Profesor la Facultatea de Drept, București Dr. în Drept din Paris Dr. în Drept, Avocat Dr. în Drept, Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membru corespondent pentru Paris: EDOUARD LÉVY, Dr. în Drept, Avocat, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 400 lei
„ Magistrati și Avocați fără supl. 200 „
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

În lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artelei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
— TELEFON 13/29 —

SUMAR

— Sunt valabile restricțiile statutare relative la transmiterea acțiunilor?, de d-l avocat D. Gălașescu-Pyk;
— Recepția d-lui Andrei Rădulescu în Academia Română, de Redacție;

JURISPRUDENȚA:

— Curtea de apel Craiova s. II: Banca Românească, Soc. de Explicare de păduri «Dealul Lung» cu Marin Nicolaescu și D. Șuculescu (Dacă clauza din actul constitutiv al unei Societăți anonime că nu se poate efectua vânzarea acțiunilor unui asociat, decât cu asentimentul adunării generale, este legală?);

— Trib. Ilfov s. III c. c.: Moștenitorii def. Petre Ef. Eftimiu cu Victoria M. Rădulescu (Dacă sub imperiul noiei legi din Apr. 1922, Trib. sunt sau nu competente să mai judece recursurile pendinte înaintea lor în materie de acțiune de evacuare pe baza decretului-lege 1420/920? Și în caz afirmativ, cari ar fi consecințele), cu o Notă;

— Trib. Ilfov s. IV: Ana Rădulescu cu Adela, Veleria și Alina Petrescu (Dacă există autoritate de lucru judecat în materie de ordonanță prezidențială?), cu o Notă de d-l avocat Corneliu Grigorian;

— Trib. Dâmbovița s. II: Dumitru Negoită urmărit pentru escrocherie (Elementele constitutive ale delictului de escrocherie. Mijloace frauduloase. Manopere frauduloase. Acte de executare. Cuvintele mincinoase. Eroare. Aprecierea efectelor erorii. Art. 332, 333, 334 c. penal), cu o Notă de d-l avocat Vintilă Dongoroz.

Sunt valabile restricțiile statutare relative la transmiterea acțiunilor?

I.

Avem o legislație comercială alcătuită în special sub influența directă a celei italiene și germane.

În interpretarea textelor, în aplicarea zilnică pentru o justă tălmăcire a lor, puțini sunt acei ce pot consulta direct și cu folos sursele originale legislative sau doctrinare.

Explicația? Lipsa de cunoaștere, în mod mai aprofundat, a limbilor străine, fapt de care se plângea în Franța, cu mai mult cuvânt, defunctul profesor Thaller, când căuta să explice quasi-neexistența de studii de drept comercial

comparat sau străin, în prefața ce însoțește traducerea franceză a lucrării lui Cosack.¹⁾

„La lacune dont souffre notre enseignement dans l'ordre de la législation étrangère a été trop souvent signalée pour que j'aie à y insister longuement.

„Nous préconisons l'étude des lois des autres Etats et en réalité nous tenons les lois à distance. Deteriora sequimur. La cause en est moins dans notre indifférence que dans ce malheureux défaut qui s'appelle l'ignorance, ou pour me servir d'un terme atténué, la faible connaissance des langues“.

Așa se mai explică de ce în obișnuitele acte ale practice juridico-sociale, și în special în actele constitutive, sau statutele societăților de orice tip, se găsesc inserate dispozițiuni, figurează stipulații care nu există în cele similare italiano-germane, dar abundă în schimb în cele franceze, cum sunt clauzele de care ne ocupăm în acest articol, care nu sunt însă contrare articolelor codului nostru comercial ce reglementează această materie.

Este mai ușor practicianului avocat să se inspire din formularele-tip, ce oferă practica franceză pentru construirea societăților civilo-comerciale de diferite feluri, fie, de cele mai multe ori din cauza cunoașterii mai răspândite a acestei limbi, fie, mai rare ori, din cauza apropierei suflatești puternice ce există între aceste două popoare, datorită tradiției și influenței milenare.

Tocmai această sursă a unor atari clauze, care în Franța au dat naștere unei bogate recolte jurisprudențiale, nu ne explică neexacta argumentare a Curții de Apel din Craiova s. II-a, atât în părerea susținută de majoritate, cât și în cea îmbrățișată de minoritate, prin decizia No. 166 publicată în acest număr la pag. 344.

Poate că la aceasta a contribuit, într-o măsură, faptul că apărătorii intereselor protivnice în proces,

1) Traité de dr. com. Trad. Miss. Leon, t. I, p. 5.

acești importanți colaboratori ai justiției, nu au îmbrățișat chestiunea sub toate formele ei, nu au discutat-o în amploarea ei.

Ar fi o circumstanță atenuantă, dar nu o scuză.

Vom relua și noi această chestiune, dat fiind că ea se poate prezenta mai des de aci înainte în practică, având în vedere condițiunile unora dintre statutele societăților anonime, și vom analiza care e utilitatea și valoarea juridică a clauzelor restrictive, relative la transmiterea acțiunilor.

II.

Alături de societățile personale, intuitus personae, a fost nevoie a se introduce societățile pe capital, *conform părerii clasice*, pentru următoarea considerație :

Societățile în nume colectiv și în comandită simplă nu sunt susceptibile de a se adapta întreprinderilor celor mai importante, de orice natură ar fi ele.

Ele sunt dominate de principiul considerațiunii persoanelor ce le compun, de „intuitus personae” și de consecințele sale juridice.

Avându-se în vedere personalitatea fiecărui asociat, numărul acestora e limitat și deci și garanția materială ce reprezintă societatea e restrânsă.

Ele sunt expuse unei dizolvări brusce, și de multe ori premature, din cauza diferitelor evenimente ce pot isbi pe vreunul dintre asociați, ca moartea, interdicția, falimentul.

Asociaților nu le este permis a cesiona părțile lor, și dacă, prin extraordinar, acest drept le este acordat prin statutele sociale, el este îngrădit de o serie de formalități, sau cel puțin de acele stabilite de codul civil pentru cesiunea de creanțe, așa că ea se efectuează cu greutate.

Pentru a se înlătura acele inconveniente, s'au introdus importante derogări, în ce privește societățile pe acțiuni, care nu ar fi putut întruni importante capitaluri, nici întreprinde lucrări de îndelungată durată, dacă existența lor ar fi fost legată de viața acționarilor, iar aceștia ar fi fost prizonieri ai titlurilor ce posedă, devenind pentru ei o adevărată tunică a lui Nessus.

Legiuitorul a făcut din acțiuni părți sociale transmisibile moștenitorilor, cesibile între vii, sau mai bine zis negociabile, așa în cât, prin vinderea și cumpărarea titlurilor, personalul poate varia, fără ca personalitatea societății să fie alterată. Societatea va continua să existe dintr'o generație la alta, asemănătoare cu ea însăși în aparență, dar cu personal, cu membrii deosebiți. Acest aflux de noi elemente e un mijloc de viață și de întinerire pentru societate.

Dacă acestea au fost puternicele considerațiuni pe care le-a avut în vedere legiuitorul pentru a

organiza societățile pe capital și în special negocierea acțiunilor, care pot fi motivele ce determină pe fondatorii societăților anonime de a introduce în statute restricțiuni, condițiuni, relativ la dreptul de liberă transmitere a lor, a face un pas înapoi către societățile personale, create intuitus personae.

Ele pot fi multiple, variând de la caz la caz. Jurisprudența franceză ne oferă o serie de cazuri, din care vom indica numai câteva.

Întreprinderi constituite în familie, sub formă de societăți în comandită simplă sau în nume colectiv, din cauza extensiunii pe care o iau depășind cercul familiar inițial, se transformă în societăți pe acțiuni. Pentru a se asigura preponderența inițiatorilor, a familiei, în directiva lor ulterioară, acțiunile se plasează într'un cerc restrâns de persoane, iar pentru a se împedeca trecerea lor, în cursul funcționării societății, în mâna unor persoane neagreate, care le-ar putea face dificultăți, ei recurg la atari clauze restrictive.

Sunt societăți ce au drept țel exploatarea unui ziar sau reviste urmărind răspândirea unor anumite idei, acestea constituind de cele mai multe ori organele de propagandă, de luptă a unor determinate categorii sociale sau partide politice.

Dacă acțiunile s'ar putea transmite cu ușurință, cu timpul ele ar ajunge în mâna adversarilor, cari, asigurându-și majoritatea, ar putea schimba directivele date, sau, introducând germenul discordiei în societate, ar împiedica-o de a-și mai realiza scopul urmărit, ba chiar ar putea produce peirea sa. Clauzele restrictive pot împiedeca acest rezultat.

Pe același teren de activitate economico-socială, în aceeași ramură de exploatare comercială sau industrială, se pot întâlni, își fac de multe ori o acerbă concurență, diferite societăți. În dorința de câștig, și căutându-se a se înlătura concurența, libera negociere a acțiunilor ar da posibilitatea unora dintre ele ca dobândind majoritatea acțiunilor celorlalte, prin influența ce ar exercita-o în administrarea și conducerea lor, să le împingă spre ruină, spre dezastru, numai pentru a asigura reușita întreprinderii ce o reprezintă.

Simpla prevedere, în statutele sociale, că acțiunile vor fi nominative în tot timpul duratei întreprinderii, nu e suficientă, căci acțiunea nominativă odată liberată se transmite cu destulă ușurință, fără ca societatea să poată înlătura pe noii posesori ai titlurilor. Clauze restrictive, introduse în mod ad hoc în statutele sociale, trebuie să restrângă dreptul acționarilor de a alege pe cesionarii acțiunilor nominative posedate de ei.

Aceleași avantagii și altele similare, în analiza cărora nu vom intra, au fost asigurate, în Anglia, prin companiile particulare, cunoscute și răspândite sub numele de „Compagnies limited by shares compagnies limited bi guaranteed”, și care

au fost reglementate prin legea din anul 1908 (Companies constatation act. 1908²⁾).

Societatea este constituită între persoane care se cunosc mai de mult, și se poate afirma că „intuitus personæ” predomină organizația sa.

Ca o urmare a acestei asemănări ce există între ele și societățile de persoane, asociații pot împiedeca pe primul venit a intra în societate, a deveni asociat, și deci a lua măsurile necesare pentru a împiedeca libera transmitere a acțiunilor. Articolul 121 din lege le acordă acest drept.

Acțiunile nu pot fi la purtător — „Share warrants to bearer”. Sub această formă acțiunile ar fi transmisibile prin simpla lor tradiție, și nici o clauză a statutelor nu ar putea limita facultatea de a le ceda.

Ele trebuie să fie nominative. Legea stabilește numai principial dreptul de a se limita transmiterea acestora, așa că orice restricțiune se poate introduce relativ la negocierea lor.

În fapt companiile prevăd în statute două feluri de restricții. Ele sau acordă vechilor acționari dreptul de preemțiune pe un just preț „at a fair value”, sau le recunoaște dreptul de „veto” atunci când unii dintre ei voesc să se desfacă de acțiunile pe care le au.

Acțiunile unor atari societăți nu pot face obiectul tranzacțiilor la **Stock exchange**.

La aceleași rezultate se ajunge, în Germania, prin dispozițiunile legii din 20 Mai 1898, relativă la societățile cu responsabilitate mărginită „*gesellschaften mit beschränkter Haftung* (g. m. b. h.)”, ce e în vigoare în Alsacia și Lorena, care a inspirat legea austriacă din 15 Martie 1906, și a cărei introducere în Franța a fost cerută prin proiectul depus din inițiativa guvernului în Parlament la 16 Martie 1920³⁾.

Societatea cu responsabilitatea limitată nu este de cât o variantă a societății pe acțiuni, introdusă de legiuitorul german în vederea întreprinderilor mijlocii destinate a limita riscurile lor.

Ca și acestea din urmă, ea e investită cu personalitatea juridică; ca și acestea, deși nu e limitată sfera sa de acțiune la întreprinderi cu caracter economic sau comercial, ea e considerată ca societate comercială, pe când fiecare asociat luat în parte nu are această calitate. Responsabilitatea fiecărui asociat este riguros limitată la miza sa socială, iar părțile de asociat nu sunt negociabile.

Ele nu pot fi cedate de cât în modurile prevăzute de codul civil, iar statutele pot subordona validitatea transmiterii lor autorizării prealabile a coasociaților.

«Fiecare asociat nu poate înstrăina dreptul său de membru al societății «*mitgliedsrecht*», decât cu condiția de a observa câteva formalități. Aceste forme sunt așa fel stabilite că, grație lor, traficul de bursă, așa de răspândit pentru acțiuni, din cauza ușoarei lor înstrăinări, devine imposibil pentru părțile de asociat ale societăților cu responsabilitate mărginită. Ca o urmare a lor, intrarea oricărei persoane în societate e împiedicată».⁴⁾

III.

Din cele dezvoltate rezultă că atari clauze restrictive statutare sunt utile; rămâne a tranșa a doua parte a chestiunii ce ne-am propus a studia, și anume: *care e valabilitatea lor juridică?*⁵⁾

Nu se opun texte determinate din codul civil sau comercial admiterii lor?

Nu sunt ele incompatibile cu natura acțiunilor?

Cea de a doua întrebare face parte dintr-o chestiune mai generală: care e caracterul esențial al acțiunilor, cum se pot deosebi de părțile de interes, de quotele sociale, și deci care e criteriul de deosebire dintre o societate anonimă și una în nume colectiv sau comandită simplă sau pe quote «întrucât distingerea între acțiuni și părți de interes se confundă cu diferențierea dintre societățile de persoane și societățile pe capital».⁶⁾

Dacă libera transmitere este caracteristica fundamentală a acțiunii, e de esența ei, fără îndoială că clauzele restrictive, introduse prin statutele sociale pentru a se împiedeca circulația ei, vor fi incompatibile cu ea, cu regimul societăților pe acțiuni și deci fără tărie atât față de terți, cât și în raporturile dintre asociați.

Dificultatea de a distinge acțiunile de părțile de interes sau de quotele sociale, a dat naștere și în Italia, și în special în Franța care a avut o deosebită influență asupra legiuirii italiene, în această materie a societăților, în subjecta materia, la multe discuțiuni.

Doctrinei franceze îi revine meritul, după cum o recunoaște însuși Manara, de a fi adus, în lipsă de texte precise care să ne dea elementele necesare de apreciere, nu numai lumină, dar chiar o soluție pozitivă în această gravă și delicată

4) *Cosack*, op. cit., t. III, p. ...

2) *Georges Drouets*, La compagnie privée en dr. anglais; Ann. de dr. com., 1921, p. 183; *Sir F. B. Palmer*, Company Law, Private companies; *H. W. Jordan*, Companies laws and practice, 1917.

3) *Bourcart*, L'introduction en Alsace-Lorraine des lois com. fr., Ann. dr. com., 1920, p. 20; *Percey*, Le régime légal à appliquer aux soc. à resp. limitée en Alsace et Lorraine, Ann. de dr. com., 1920, p. 34; *Esser*, Das Reichsgesetz von 20 April 1892; *Parisius-Kruger*, Das Reichsgesetz betreffend die gesellschaften mit beschränkter Haftung, p. 1—54; *Austria*, *Grünhut*, Die gesellschaft mit beschränkter Haftung.

5) *Thaller*, Du droit de préemption que se réserve une soc. pour écarter les acheteurs de ses actions, Ann. dr. com., 1903, p. 303; *Escarra*, Restrictions conventionnelles de la transmissibilité des actions, Ann. dr. com., 1911, p. 335, 431; *Lyon-Caen-Renault*, Traité de dr. com., t. II, No. 728; *Cotelle*, Rapport sous req., 14 Mai 1895, D. 1895, I, 468; *Fraissange*, Le double critérium de l'action, Ann. dr. com., 1914, p. 5, 107, 197.

6) *Wahl*, Sirey, 1909, I, p. 578, col. 2; *Beudant*, Rev. crit. de législation, 1869, t. XXXIV, p. 143; *Mahoudeau*, Ann. de dr. com., 1891, *Jurispr.*, p. 77.

chestiune: «la fuyante distinction de l'intérêt et de l'action».

Sistemele propuse au fost multiple. Le vom analiza pe rând, arătând valoarea fiecăruia în parte.

Egalitatea acțiunilor.

După o primă părere⁷⁾ acțiunile provin din dividerea capitalului social în părți egale, și sunt toate de aceeași valoare nominală de 100, 200, 500 lei, pe când părțile de interes sunt inegale între ele, quotitatea fiecăreia fiind stabilită în mod arbitrar de statute. Așa un asociat poate avea $\frac{1}{2}$ din capital, altul $\frac{1}{16}$, iar un al treilea $\frac{1}{20}$.

Această egalitate, care incontestabil că prezintă avantajii pentru că ușurează clasarea și circulația acțiunilor, servind de bază stabilirii de cursuri egale, regulate și uniforme, plata dividendelor și calculul voturilor pe care acționarii le au în societate, nu e numai apanagiul societăților anonime.

Egalitatea părților sociale poate exista în orice societate. — Quotele într-o societate anonimă, părțile de interes într-o societate în comandită simplă, pot fi de o valoare egală, precum după Manara art. 164 c. com. (166 c. com. r.) nu se opune ca acțiunile să fie de o valoare neegală.⁸⁾

Acest sistem a fost criticat și în Franța, cu toate că art. 34 c. com., conform căruia capitalul social pe acțiuni se divide în acțiuni de o valoare egală, ar fi părut că-i dă o aparență de adevăr, întrucât din lucrările preparatorii ale legii din 1867 rezultă că legiuitorul s'a ocupat «de eo quod plerumque fit», fără a impune o egalitate sub pedeapsă de nulitate. Legea din 1903 permițând emiterea de acțiuni privilegiate, ce sunt cotate mai mult decât titlurile ordinare, nu mai poate să planeze nici un dubiu asupra acestei chestiuni.

Responsabilitate mărginită.

Aceiași soartă a avut și sistemul susținut odinioară de Demolombe⁹⁾, după care criteriul diferențierii între părțile de interes și acțiuni ar fi în măsura, întinderea responsabilității asociaților. Răspund ei de obligațiile sau datoriile sociale în infinitum, nelimitat ca în societățile pur civile, porțiunea pe care o au ei în societate este o parte de interes sau o cotă socială. E mărginită responsabilitatea lor până la concurența aportului lor social, a sumelor ce le-au vărsat în societate, părțile lor din societate sunt acțiuni.

Acțiunea deci limitează responsabilitatea titularului la valoarea pe care ea o reprezintă.

Această doctrină nu este exactă. Ea atribue

părților de interes un caracter pe care nu îl au întotdeauna.

În societățile în comandită simplă părțile sociale nu numai ale comanditaților, dar și ale comanditarilor a căror responsabilitate se reduce la cifra aportului lor, nu sunt reprezentate prin acțiuni, ci prin părți de interes (art. 76 alin. 2 c. com. it.; 77 alin. 2 c. com. r.).

Eliberarea de titluri sau certificate.

Părțile sociale nu sunt acțiuni de cât dacă sunt reprezentate prin titluri sau certificate distincte de actul social¹⁰⁾.

Aceea ce se înțelege de obicei în practică prin acțiune, este titlul eliberat de sediul social în care dreptul este incorporat.

E drept că, prin eliberarea de titluri din partea societății, se pune la dispoziția asociatului un mijloc mult mai comod de constatare a dreptului său, și se răspunde necesităților practice ale Bursei, facilitându-se negocierea sa. Numai prin această materializare a sa, el poate fi transmis cu ușurință, ca orice mobil corporal.

Se poate trage de aci concluzia că, individualizarea părților sociale în titluri nominative, sau la purtător, e caracterul esențial al acțiunilor.

Afirmativa s'ar impune numai dacă s'ar admite una din cele două teorii germane, care au grupat în jurul lor majoritatea autorilor din Germania, teoria datoriei abstracte, sau teoria obligației unilaterale, cu varianta sa — incorporarea dreptului în titlu.

Se știe însă că, cu toate străduințele partizanilor săi de a o susține și răspândi, căutându-i fundamentul juridic chiar în dispozițiunile codului civil, nu a prins nici la noi, precum nici în Franța și Italia.

Nu vom intra în analiza criticelor ce în mod obișnuit se ridică în contra lor.

Vom face o simplă observație, aceea că acțiunile pot exista fără să fie nevoie să fie încorporate într'un titlu nominativ sau la purtător.

Înainte de emisiunea titlurilor, ele pot circula, pot fi negociate. Fără îndoială că nu vor putea circula ca titluri la purtător, fiindcă titlurile lipsesc. Dar titlurile pot fi nu numai la purtător, ci și nominative, și ele sunt în orice societate pe acțiuni în mod obligator nominative, atâta vreme cât nu au fost complet acoperite (art. 116 c. c. it.; 168 c. c. rom.), precum nominative trebuie să fie în societățile cooperative pe tot timpul duratei lor (art. 224 c. c. it.; 226 c. c. rom.).

Ori, cesiunea acțiunilor nominative, chiar necontestate prin titluri, se operează prin o simplă mențiune efectuată în scriptele societății, printr'un

7—8) *Demante*, Cours analytique du droit civil, t. 2, p. 421; Contra: *Manara*, Della soc. e delle associazioni commerciali t. I, p. II, pag. 538.

9) *Demolombe*, t. IX, No. 411.

10) *Lacour*, Précis de droit commercial, No. 394.

transfer subscris de părțile interesate, cedent și cesionar (art. 142 și 171 c. c. rom.; 140 și 169 c. c. it.).

Nimic nu se opune prin urmare la circulația acțiunilor, prin faptul că nu s'au emis titluri. Ele pot fi negociate ca acțiuni nominative.

Pe de altă parte fundatorii unei societăți — intuitu personae — au libertatea de a elibera fiecărui asociat un titlu care se reprezintă dreptul lor social, așa că eliberarea de titluri nu e caracteristică societăților anonime.

La aceeași concluzie s'a ajuns și în Franța. Când codul comercial prevede prin art. 35, că acțiunea poate fi stabilită sub forma unui titlu la purtător, sau, prin art. 36, sub forma unui titlu nominativ, el nu impune o obligație, ci acordă acționarilor numai o facultate. Cum s'ar putea transforma dispozițiunile acestor două articole în reguli imperative, în baza cărora acțiunea nu ar putea exista de cât cu condiția de a fi încorporată într'un titlu la purtător sau nominativ? Din faptul că emiterea de titluri este regula normală în societățile pe acțiuni, nu trebuie să se tragă concluzia că este imposibil de a deroga de la ea, sub pretext că ele și-ar altera sau pierde natura lor.

Negocierea liberă a acțiunilor.

După doctrina cea mai răspândită, posibilitatea de a cesiona sau negocia, și în mod mai larg de a transmite, acțiunile, constituie caracterul lor esențial.

Libertatea acordată asociațiilor, de a ceda părțile lor, denotă că societatea s'a fundat numai intuitu pecuniæ, că e o societate de capitaluri. Societățile personale sunt acelea în care părțile sunt, în principiu cel puțin, necesibile (art. 1519 c. civ. r.; 1861 c. civ. fr.).

Acest criteriu nu corespunde realității, și deci nu ne dă posibilitatea de a stabili, așa cum e formulat, diferența dintre acțiuni și părți de interes.

Între cele două extreme, a libertății complete de negociere a acțiunilor, și a imposibilității absolute de transmitere a părților sociale, pot fi situații intermediare — în practică.

Nici o dispoziție legală nu se opune ca o parte sau cotă socială să fie cedată, negociată în anume condițiuni determinate de părți.

O serie de articole din codul civil și comercial consacră acest drept.

Articolul 1519 c. civ. r. (1725 c. civ. it.; 1861 c. civ. fr.) recunoaște că partea socială e transmisibilă cu consimțământul coasociaților, care se poate manifesta cu anticipație prin însuși actul constitutiv al societății.

Codul comercial, prin art. 3, al. 4, consideră drept fapt de comerț cumpărarea sau vânzarea de părți sau de acțiuni ale societăților comerciale.

Articolul 86 c. com. rom. (85 c. com. it.) acordă, creditorilor particulari ai unui asociat într-o societate în comandită sau anonimă pe acțiuni, dreptul de a putea vinde părțile sau acțiunile debitorului lor. Vânzarea implică cesiunea forțată a lor, iar posibilitatea cesiunii forțate presupune existența celei voluntare care își produce toate efectele sale față de societate; căci dacă aceasta din urmă nu ar avea acest rezultat, nici cea dintâi nu ar produce un atare efect.

Același drept de cesiune se recunoaște de doctrină și pentru părțile de interes în societățile în nume colectiv sau în comandită simplă, cu toată dispozițiunea art. 80 c. com. r. (79 c. com. it.), care ar părea că se opune.¹¹⁾

În fapt, atât în Franța, cât și în Italia, multe societăți în comandită simplă își divid capitalul în quote, părți sociale «carati» sau «carature», a căror transmitere e permisă cu oarecare condiții.

E deasemenea cert că libera negociere a acțiunilor comportă oarecare temperamente, și că fundatorii unei societăți anonime pot, în mod legitim, să înconjure transmiterea lor cu oarecare restricții.

Nici în primul caz societatea nu-și pierde caracterul său de societate «intuitu personae», părțile sociale nefiind negociabile decât în mod excepțional, în cazuri anumite și în condiții determinate; nici în al doilea caz o societate nu încetează a fi pe acțiuni, atâta vreme cât transmiterea lor nu a fost considerată ca un fapt excepțional, ci ca un act normal, susceptibil de a se repeta adeseori în cursul duratei sale.

Posibilitatea de a face obiectul unui trafic curent și obișnuit, constituie, după noi, caracterul acțiunilor, criteriul de distincție între acțiuni și părți sociale.

Este criteriul formulat pentru prima oară de Beudant¹²⁾, adoptat de aproape întreaga doctrină franceză, iar în Italia de Manara.¹³⁾

«Dacă părțile sociale pot fi transmise, ele rămân ceeace sunt, fără a deveni acțiuni. Ele trebuiesc considerate tot ca părți de interes, dacă dreptul de a le ceda nu apare decât ca o facultate derogatorie de la dreptul comun. Ele devin acțiuni dacă dreptul de a le ceda apare ca decurgând din însăși natura lor, oricari ar fi condițiunile la care ar fi supus exercițiul dreptului, atâta vreme cât cesiunea, transmiterea lor, a fost privită ca o eventualitate normală, putând și trebuind să se realizeze într'un mod constant și reiterat».

Plecând de la acest caracter al lor, trebuie să judecăm valabilitatea restricțiunilor ce se pot introduce prin statute liberei lor circulații.

11) Manara, op. cit., No. 245—251.

12—13) Beudant, op. loc. cit., p. 148; Manara, op. loc. cit.; Cp. Manara, Di un sicuro criterio di distinzione fra la società in accomandita semplice et le soc. in acom. per. azioni. Riv. del. soc. com. 1914, p. 411.

Pe acesta avându-l în vedere, instanțele judiciare franceze, și în special Curtea de Casație¹⁴⁾, au apreciat și soluționat diferitele spețe ce li s'au prezentat, iar soluțiunile date au fost aprobate și de profesorul Escarra în substanțiala-i lucrare citată.

Așa a fost considerată ca perfect valabilă clauza din statute, prin care se acordă dreptul de preemțiune, sau de răscumpărare, societății anonime, adică posibilitatea recunoscută acesteia ca, prin organele sale, fie prin consiliu de administrație, fie prin adunarea generală, să se opună transmiterii efectuată de acționarul ce voește să înstrăineze acțiunile sale, să înlăture pe cumpărătorul preferat de acesta, și să achiziționeze ea acțiunile pentru vechii acționari, sau pentru noii veniți cari și-au manifestat dorința de a dobândi acțiuni, și care-i sunt simpatici.

Această facultate de preemțiune nu face ca titlul să devină *intransmisibil*, nu are drept efect ca acționarul să fie legat de titlul său «l'actionnaire n'est pas rivé à son titre, il ne se trouve pas à la discretion du siège social», ci are ca rezultat numai înlocuirea cesionarului desemnat de acționarul cedent, cu persoana care beneficiază de dreptul de preemțiune exercitat de societate.

Pentru ca ea să fie însă valabilă, se impune ca, prin statutele sociale, să se prevadă termenul și prețul cu care dreptul de preemțiune urmează să se exercite.

Trebue să se determine bazele calculului prețului, atât în interesul societății, cât și al acționarilor.

Dacă prețul ar fi determinat după cel indicat de vânzător, ca fiind oferit de cumpărătorul prezentat de el, societatea ar fi expusă la mari pierderi, căci acesta ar putea arăta unul fictiv, superior celui real, neexistând nici o dovadă a seriozității și sincerității declarațiunii părților.

Invers, dacă el ar fi determinat *ad libitum* de societate, prețul ar fi de cele mai multe ori derizoriu, și nu ar corespunde cu valoarea reală a acțiunilor.

Practica indică că, mijlocul cel mai eficace pentru determinarea prețului, în afară de quota Bursei, este acela de a se înmulți cu o cifră stabilită de statute, de exemplu 18, 20, etc., mijlocia dividendului acordat pe câțiva ani înainte, sau de a se calcula ce capital reprezintă dividendul acordat de societate, socotind că acesta produce normal 5%.

Însă pentru că aceste calcule ar putea da sume prea mari sau prea mici, după cum societatea a trecut printr'o epocă de criză, când nu a realizat beneficii, sau printr'o epocă prosperă, când ele ar

fi extrem de urcate, se obișnuiește a se prevedea în statute un maximum sau minimum peste care nu se poate trece.

Deasemenea au fost considerate ca permise clauzele prin care se dispune că noul dobânditor al acțiunilor, în cazul în care e o persoană străină de societate, să fie agreat, fie de unanimitatea sau majoritatea asociaților convocați în adunare generală, fie de consiliul de administrație, care pot opune dreptul lor de *veto* acestei transmiteri. Dreptul de veto trebuie exercitat într'un termen determinat.

La prima vedere s'ar părea că acționarul, în caz de veto al societății, ar putea deveni prizonierul titlului său, și că în consecință clauza ar fi reală, dacă asociatul nu ar isbuti să facă ca cesionarul să fie agreat de societate.

În caz de transmitere *mortis causa*, fără îndoială că această dificultate devine insurmontabilă, căci defunctul ar fi în imposibilitate, în cazul în care societatea nu ar agreea pe moștenitori sau legatari, să-și manifeste din nou voința sa indicând alte persoane în locul lor.

Cu totul e alta situația în cealaltă ipoteză, în caz de transmitere între vii. Dreptul de veto e perfect valabil, căci societatea, sau organele sale, nu se pot opune la infinit de a accepta pe vreunul dintre succesivii amatori de a cumpăra acțiunile pe care-i prezintă asociatul. O atare atitudine din partea societății ar denota o vădită rea credință și ar determina intervenția justiției. În plus rămâne absolut liberă transmiterea titlurilor ori cărui alt asociat.

„Attendu que, pour échapper à ce résultat, les demandeurs argumentent vainement de la disposition des status qui subordonne à l'approbation de l'assemblée générale toute transmission de parts à des étrangers. Qu'en effet cette restriction à la libre disposition des parts dans un cas déterminé ne fait pas obstacle à la circulation des titres et ne suffit pas à leur enlever le caractère d'actions“¹⁵⁾

În schimb au fost considerate drept nule clauzele statutare prin care s'ar isbi acțiunile de o indisponibilitate completă și absolută, asimilându-le din acest punct de vedere cu bunurile dotale.

Textele legale, care au fost invocate contra valabilității lor, nu au nici o valoare juridică.

E drept că prin art. 277 c. com. (art. 80 legea fr. din 1867) se prevede că, în societățile cu capital variabil, acțiunile trebuie să fie nominative, și că, prin statutele sociale, se poate atribui consiliului de administrație sau adunării generale dreptul de a se opune la transmitere; așa că s'ar putea susține, printr'un argument a contrărio, că aceasta fiind o dispoziție specială acestei ca-

14) Cas., 27 Mars 1878; S. 1878, 1, 227; 9 Fevr. 1879, S. 1880, 1, 77; 13 Mars 1882, S. 1883, 1, 327; 4 Janv. 1888, 1, 254; 14 Mai 1895. D. 95, 1, 467; 29 Oct. 1902. D. 1904, 1, 49; Trib. com. Nantes, 18 Oct. 1911 et Rennes, 3 Juillet 1912, J. soc., 1913, p. 18 et 22.

15) Cas. fr., 27 Mai 1878, Sirey, 1878, 1, 277.

tegorii de societăți, care le privește numai pe ele, nu se poate aplica altora.

Nu trebuie pierdut însă din vedere că, cu toate că acest articol se află situat într-o secție aparte, secția VII, relativă la societățile cooperative, s'a admis de doctrină extensiunea principiului restrictiv și celorlalte societăți, bazându-se, în special pe împrejurările în care a fost introdus și pe lucrările preparatorii ale legii franceze din 1867, care a servit, după cum am văzut, drept sursă de inspirație în această materie.

Articolul 480 (544 c. civ. fr.), în baza căruia se susține că toate drepturile cuprinse în patrimoniul cuiva, sunt alienabile prin simpla voință a titularului lor, care poate dispune de ele după bunul său plac, afară, de dispoziția contrară a unui text de lege, cum ar fi în materie de dotă (1248 c. c. r., 1554 c. c. fr.) nu își găsește aplicarea în materia noastră, întru cât, prin clauzele statutare analizate, nu se tinde a se isbi de inalienabilitate acțiunile, ci numai de a se îngreuna libera lor transmitere prin stabilirea unor anumite condițiuni. Acțiunile nu sunt scoase din circulație.

IV.

Almisa valabilitatea clauzelor restrictive în relațiunile dintre asociați, la acelaș rezultat se ajunge dacă se pune chestiunea opozabilității lor față de terții, creditorii societății sau personali ai asociaților.

Actul constitutiv și statutele sociale, cu toate clauzele cuprinse în ele, se bucură de cea mai întinsă publicitate, așa că toți cei interesați pot lua cunoștință de cuprinsul lor.

Există puternica prezumție că, ei intrând în raporturi de afaceri cu societatea, au făcut-o avându-le în vedere, acceptând a trata cu societatea în baza lor, și deci ca o consecință normală toate stipulațiunile înserate în ele sunt opozabile tuturor creditorilor sociali.

În privința creditorilor personali ai asociatului ar părea că art. 1718-1719 c. c. r. (2092 c. c. fr.), invocat și de Curtea de Apel din Craiova, prin care se recunoaște dreptul de gaj (sens metaforic) creditorilor asupra întregului patrimoniu al debitorului, ar constitui un obstacol pentru admiterea valabilității opozabilității clauzelor restrictive față de ei.

E cert că creditorii au dreptul a urmări întreg patrimoniul debitorului lor, dar așa cum el e constituit la epoca executării sale. Până la acea dată debitorul e stăpân pe întregul său patrimoniu, poate face, în principiu, orice acte care le sunt opozabile, înstrăinări, constituirii de drepturi reale, deci poate deveni asociat într-o societate anonimă în statutele căreia figurează clauzele restrictive analizate.

Creditorii, sunt numai niște ayant cause ai debitorului, sunt reprezentați de acesta în actele ce ei săvârșesc.

„Alienările constituirii de drepturi reale, făcute de către debitor, le sunt opozabile, ceea ce se exprimă, în mod incorect dealmintreli, spunându-se că ei sunt totdeauna reprezentați de către debitorul lor în toate actele acestuia, sau cu alte cuvinte că ei se numără printre ayants-cause universali ai debitorului lor.”¹⁶⁾

Fără îndoială că, în aplicarea acestui principiu, trebuie să ținem seama de dispozițiunile art. 974 c. c. r. (1166 c. c. fr.).

Creditorii pot, în baza sa, să invoace nulitatea clauzelor restrictive, în cazul în care însuși debitorul lor asociat o poate face, ele necadrând cu criteriul stabilit de noi.

În studiul nostru nu ne-am ocupat nici de clauzele restrictive relativ la transmiterile mortis causa, nici de blocajul acțiunilor la purtător. O vom face într'un articol viitor.

D. GĂLĂȘESCU-PYK

Recepția d-lui Andrei Rădulescu în Acedemia română

Academia română a primit Sâmbătă 3 Iunie a. c., în ședința solemnă sub președinția A. S. R. Principelui Carol, pe noul său membru, d-l Andrei Rădulescu, distinsul consilier al Curții de apel din București. A fost una din serbările memorabile ale învățatei adunări.

Au fost de față numeroși membri ai Academiei, în frunte cu președintele ei, d-l Prof. D. Onciul, și un public ales, compus din magistrați, avocați, profesori, printre cari am remarcat pe d-nii Victor Romniceanu, D. Tăzlăuanu, Oscar Nicolescu, prim-președinte și președinți ai Inaltei Curți de casatie și justiție. Magistratura a ținut să arate, prin prezența ei la primirea d-lui Andrei Rădulescu, că ia parte la onoarea adusă unui vrednic reprezentant al ei, onoare care pentru întâia oară se face unui judecător de carieră și unui jurist, care a lucrat mai ales pe tărâmul științei dreptului.

D-l președinte D. Onciul, luând cuvântul exprimă Principelui Carol sentimentele de recunoștință ale Academiei pentru interesul ce poartă culturii neamului. A. S. R. Principele Carol răspunde mulțumind și făgăduind că va căuta să merite cîntea ce i-a făcut Academia de a-l alege membru de onoare.

După care d-l Andrei Rădulescu, care ocupă scaunul de academician al defunctului Al. D. Xenopol, face elogiul acestuia pentru importanta sa contribuțiune la studiul istoriei patriei și al vechilor instituțiuni ale Românilor, precum și pentru lucrările sale din urmă asupra filosofiei istoriei.

16) Ambroise, Colin-Capitant, Cours de dr. civ., t. II, p. 41.

Cu acest prilej, noul academician face și o importantă comunicare asupra Culturii juridice la noi în ultimul secol. Impărțind subiectul său în două: dela 1814/48, data apariției primelor codificări, sub Callimach și Caragea Vodă până la 1865, și dela 1865, data legiferării de sub Alexandru Cuza Vodă până în prezent, d-l Rădulescu tratează în mod critic activitatea juridică a Românilor din fiecare epocă. Citează din prima epocă pravila lui Andronachi Donici, care are și astăzi aplicare în Basarabia, apoi codurile civile date de principii Callimach în Moldova și Caragea în Muntenia, cum și primul proiect de Constituție întocmit la 1822 în Moldova. Arată că în bibliotecile boeresti din acele vremuri se aflau cărți de drept, ceea ce dovedește că exista și atunci o cultură juridică la noi. Trece apoi la studiul Regulamentului organic, alcătuit în divanurile ambelor țări. În ce privește regulile de procedură, ele se pot găsi în ofisele domnești și circularile emenate din cancelariile logofetiei. Din toate acestea se vede, conchide d-l Rădulescu, că starea culturală juridică din acea epocă era aproape la înălțimea aceleia din țările Occidentului.

Pentru a doua epocă, d-l Andrei Rădulescu precizează cauzele legiferării ordonate de principele Alexandru Cuza după modelul francez. Arată progresele din ce în ce mai mari făcute de științele juridice la noi în țară, din punctul de vedere al aplicării legilor și interpretării lor, Pune în valoare contribuția juriștilor români, crescuți la școlile din Franța, mai ales, pentru înaintarea studiului dreptului. Vorbind despre remarcabilele jurisprudențe date de instanțele noastre, menționează cu laude ajutorul dat culturii juridice de vechile reviste române Dreptul și Curierul judiciar, cum și de noua publicațiune a Pandectelor. D-sa observă că astăzi avem prea multe legi, la care se trădează obârșia lor străină. Dacă această cultură juridică face parte din cultura națională, ar trebui încetat cu acest sistem, dreptul rămânând întotdeauna un câmp de activitate propriu fiecărei națiuni, mai ales în ce privește interpretarea. În fața nevoei în care suntem puși acum, de unificare de legislațiune, să căutăm a lucra pentru românizarea culturii juridice.

Noului academician îi răspunde d-l Iacob Negruzzi, care constată că orice istoric trebuie să fie și jurisconsult și orice om de drept un istoric; că întocmai ca și predecesorul său, învățatul Xenopol, noul academician este nu numai un jurisconsult eminent, dar și un distins istoriograf. Analizează pe scurt câteva din lucrările d-lui Andrei Rădulescu, insistând mai ales asupra studiilor sale de drept civil și asupra monografiei com. Chiojdeanca (Prahova).

Curierul judiciar își face o plăcută datorie de a adresa felicitările sale călduroase noului academician, pentru înalța situațiune la care a fost chemat, reamintindu-i în același timp că această revistă, speră că va fi onorată ca și în trecut, de colaborarea d-sale prețioasă.

REDAȚIA

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA S. II-a

Audiența dela 30 Decembrie 1920

Președenția d-lui TH. ANT. BRĂILOIU, Președinte

Banca Românească, Soc. de exploatare de păduri «Dealul Lung»
cu Marin Nicolaescu și Victoria D. Șuculescu

Deciziunea civilă No. 166 *)

Societate anonimă. — Vânzarea acțiunilor unui asociat debitor. — Dacă clauza din actul constitutiv al unei Societăți că nu se poate efectua decât cu asentimentul adunării generale este legală? — Poprire. — Dacă se poate suspenda? — Art. 86 cod. com., art. 963, 1718 și 1719 c. civ., art. 464 pr. civ.

Clauza din actul constitutiv al unei Societăți anonime sau în comandită pe acțiuni, care dispune că acțiunile unui asociat nu se pot vinde decât cu asentimentul adunării generale, este contrară dispozițiilor art. 963, 1718 și 1719 c. civ., căci bunurile sale din comerț constituiesc gajul creditorilor săi, cât și dispozițiilor art. 86 c. com., care prevede că creditorii popritori ai asociatului pot sechestra și chiar vinde părțile sau acțiunile debitorilor lor.

S'au ascultat d-l avocat G. Morțun din partea apelantelor Banca Românească și Soc. p. exp. de păduri, Dealul-Lung, și d-l avocat G. Pencioiu din partea intimatului Marin Nicolaescu;

Curtea, deliberând,

Având în vedere că apelantele Banca Românească și Societatea pentru exploatare de păduri «Dealul Lung», prin avocatul lor d-l Gh. Morțun, cer reformarea sentinței Tribunalului Dolj secția III-a cu No. 171/920, în parte, și anume a se specifica că urmează la distribuirea banilor, a se ține cont și de drepturile celorlalți creditori popritori și că vânzarea acțiunilor poprite nu se poate face decât cu asentimentul adunării generale, căci așa s'a convenit de defunctul D. Șuculescu și, ca atare, creditorii săi personali nu pot avea mai multe drepturi decât cele avute de dânsul ca debitor, urmează a se vedea dacă aceste susțineri sunt întemeiate;

Considerând că, în ceea ce privește drepturile celorlalți creditori popritori, este evident că făcându-se distribuirea banilor, urmează a se ține seama de drepturile tuturor creditorilor popritori, căci legiuitorul în mod precis, prin art. 464 pr. civilă, a prescrip că suma poprită datorată de cel de al treilea, se va distribui, după scăderea cheltuelilor, între creditorii (popritori) următori în proporție și după natura creanțelor lor;

Considerând că, în ceea ce privește susținerea că în cazul de față nu se poate proceda la vânzarea acțiunilor poprite, decât cu asentimentul adunării generale, arătându-se că așa s'a convenit de defunctul D. Șuculescu debitor, cu Banca Românească și Soc. «Dealul Lung» este neîntemeiată; a se ține în seamă această clauză ar fi a se permite restrângerea circulațiunii bunurilor, ceea ce este inadmisibil, căci s'ar contraveni legilor care prescriu că bunurile ce se află în comerț pot face obiectul unui contract (art. 963 c. civil); asemenea s'ar eluda dispozițiunile art. 1718 și 1719 c. civil, care dispune că bunurile unui debitor servesc spre asigurarea comună a creditorilor săi și că cel obligat personal, este ținut de a îndeplini îndatoririle sale cu toate bunurile sale mobile și imobile, prezente și viitoare; în fine, s'ar eluda dispozițiunile art. 86 cod. comercial, ult. aliniat, prin care se arată în mod general și fără restricțiune că creditorii popritori ai asociatului în Societățile în co-

*) A se vedea, în legătură, studiul d-lui Gălășescu-Pyk, publicat în prima pagină a acestui număr. (N. R.)

mandită pe acțiuni și anonime, adică în Societățile de capitaluri pot sequestra și chiar vinde părțile sau acțiunile debitorilor lor ;

A se admite restricțiunea mai sus arătată, este a se eluda toate aceste texte de lege și a se lăsa creditorii particulari ai asociatului în societățile în comandită pe acțiuni și anonime la discreția adunărilor generale și a consiliului de ad-ție, care fără nici un motiv pot să nu admită o atare vânzare și cu modul acesta s'ar prejudicia creditorii asociatului ;

Intr'un singur caz o atare dispozițiune, care tinde la restrângerea circulațiunii bunurilor, ar putea produce un efect juridic când o atare dispozițiune ar fi edictată printr'un text de lege, ceea ce în speță nu este, căci cum s'a arătat mai sus legiuitorul prin art. 86 cod. comercial, nu face în această privință nici o restricțiune ;

Singurul fapt că neținându-se în seamă de acea clauză se aduce un prejudiciu celorlalți asociați, căci li se impune a avea ca asociați persoane neagreate, nu poate fi luată în considerație, căci dându-se o atare interpretare se violează sus zisele texte de lege ; în fine, se aduce o atingere principiului economic că circulațiunea bunurilor nu poate fi oprită, nici restrânsă ; în fine s'ar frustra creditorii de bună credință, căci comptau pentru despăgubirile lor pe întreaga avere mobilă și imobilă, prezentă și viitoare a debitorului ;

Afară de aceasta, clauza în chestiune de restrângere a dreptului de proprietate și a circulațiunii bunurilor nu poate produce un efect juridic decât cel mult în timpul vieții acționarului, însă după moartea lui nu mai poate fi ținută în seamă, căci urmează a se proceda la lichidarea întregului său avut, fie după cererea moștenitorilor, fie după cererea creditorilor ;

Statuând și asupra cheltuelilor de judecată solicitate de intimatul M. Nicolăescu, prin avocatul său, Curtea în apreciere fixează aceste cheltueli de judecată la suma de 300 lei, la care urmează a fi obligați în mod solidar ambii apelanți către sus zisul intimat, plus taxele de executare ;

Pentru toate aceste motive redactate de d-nul Președinte Th. Ant. Brăiloiu și cele din sentința apelată care nu sunt contrarii, în neunire cu concluziunile d-lui locuitor de procuror, avocat C. Negri, Curtea, în majoritate, respinge ca nefondat apelul etc.

(ss) Th. Anton Brăiloiu ; P. Neațu ; Daniel P. Bivolaru
Grefier (s) N. Mihăilescu

Deosebită părere

Subsemnatul difer de părerea majorității, opinând pentru admiterea apelului făcut de Banca Românească din București și Societatea anonimă «Dealul Lung» și pentru validarea popririi cu suspendarea vânzării acțiunilor poprite până ce se va obține avizul conform al adunării generale a Societății «Dealul Lung» ;

În adevăr, prin actul constitutiv al Societății «Dealul Lung» (art. 6) se atribue defunctului D. Șuculescu 2400 acțiuni nominative ordinare a 500 lei fiecare, iar prin art. 6 se specifică formal că acțiunile nominative ale d-lor Șuculescu, Dăbuleanu și Băncii Românești nu se vor putea înstrăina decât conform și în urma deciziunii adunării generale extraordinare ;

Că dată fiind cauza de neînstrăinare fără aprobarea adunării generale din art. 7 al actului constitutiv, clauză neoprită de lege, — poprirea efectuată de Marin Nicolaescu creditor popritor al asociatului D. Șuculescu nu poate avea alt efect decât de a popri în mâinele Soc., fie partea de beneficiu, fie partea din fondul social ce s'ar conveni asociatului la lichidare, sau și mai înainte, însă cu aprobarea adunării generale ; ea nu poate avea

de efect vânzarea acelor acțiuni în contra voinței adunării generale întrucât în acest mod s'ar putea ajunge în mod deghizat la schimbarea actului constitutiv, numai prin voința unuia din asociați, ceea ce e înalmsibil ; ori creditorii personali ai unui asociat neavând mai multe drepturi decât debitorul lor față de Societatea constituită, ei nu pot obține modificarea actului constitutiv și al statutelor în contra voinței adunării generale.

(ss) Eugen Bănescu.

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA III-a C. C.

Audiența dela 9 Mai 1922

Președinția d-lui PAUL RĂTESCU, Judecător

Moștenitorii def. Petre Eftimie Eftimiu cu Victoria M. Rădulescu

Sentința civilă No. 349

Acțiune în evacuare pe baza decretului-lege 1420/920. Recurs pendinte înaintea tribunalului sub imperiul noiei legi privitoare la prelungirea contractelor de închiriere din 14 Aprilie 1922. — Dacă tribunalele sunt sau nu competente să mai judece aceste recursuri ? — Și în caz afirmativ cari ar fi consecințele ? — Art. 1 și 2 al legii din 14 Aprilie 1922 și decretul-lege 1420/920.

1. *Legile cari regulează competența, fiind legi de procedură cu caracter de ordine publică absolută și presupuse superioară legilor pe cari le înlocuiesc, sunt retroactive ; ca urmare, întrucât Comisiile arbitrale au fost desființate prin noua lege, tribunalele nu mai au competență ca instanță de recurs pentru judecarea afacerilor venite dela comisiunile arbitrale. Cum însă o atare soluțiune ar atrage după sine investirea Curții de Casație cu judecarea recursurilor de cari se desesizează tribunalele, ceea ce ar crea o serie întreagă de dificultăți și o înectricabilă și lungă procedură, mai preferabil este ca tribunalele să rețină recursurile și să se declare competente a le judeca, până la complecta lor epuizare, conform decretului-lege 1420/920.*

2. *Odată rezolvată această chestiune, o alta se ridică : aceea de a ști dacă judecarea acestor recursuri mai are vreun interes, când acțiunile tind la evacuare pe temeiul decretului-lege 1420/920. Legea nouă având efect retroactiv în ce privește evacuarea și, în speță, cererea de evacuare fiind respinsă, partea are drept a face o nouă cerere conform noiei legi, indiferent dacă va fi un caz identic sau diferit de cel invocat în prima acțiune înaintea Comisiunii arbitrale. Consecința dar nu poate fi decât aceea că tribunalele, fără a mai intra în cercetarea motivelor de recurs, cată să respinga de plano recursul ca inadmisibil.*

S'a ascultat d-nii avocați I. Gr. Periețeanu și Dumitriu-Șoimu din partea recurenților și d-nii avocați Roșianu și Ghițescu din partea intimătei.

Tribunalul,

Asupra recursului făcut de Grigore Petrescu și moștenitorii Mihail Eftimiu, personal și ca procurator al d-lor Victoria, Evanthia și Petre Eftimiu, în contra deciziunei Comisiei de arbitri de pe lângă judecătoria ocularului 6 București, No. 20 din 20 Martie 1922, prin care s'a respins ca fără cauză acțiune intentată de numiții contra pârâților chiriași Victoria M. Rădulescu și M. Rădulescu soț, pentru reziliere de contract și evacuare, cu dreptul de recurs ;

Având în vedere susținerile orale și scrise ale părților ;

Asupra primului incident de necompetință :

Având în vedere că prin art. 2 al noiei legi a chiriilor, se prevede că se desființează Comisiile arbitrale ce ființau pe baza Decretului-lege No. 1420/920 urmând ca toate procesele să se judece conform procedurii legii proprietarilor.

Considerând că legile care regulează competența sunt legi de procedură, cu caracter de ordine publică absolută și fiind presupuse ca superioare legilor pe cari le înlocuiesc, sunt retroactive.

Că dar, aplicând principiul retroactivității, ar urma a se declina competența, într-o cât desființându-se Comisiile arbitrale și revenindu-se la procedura dreptului comun, în materie de chirie, s'a desființat implicit și competența tribunalului ca instanță de recurs, pentru afacerile venite dela Comisiile arbitrale;

Considerând însă că odată cu declinarea de competență ar urma a se trimite afacerea la instanța competentă, care nu poate fi decât Curtea de casație, care admitând că s'ar sesiza cu judecarea recursului în virtutea art. 5 legea org. după care secția I judecă toate recursurile în materie civilă fără nici o distincție, deci de la orice instanță ar veni, s'ar ivi următoarele dificultăți:

a) Că ar fi o primă dificultate asupra termenului depunerii motivelor de recurs, dacă eventual acest termen ar fi trecut, lucru care n'ar fi constituit, fatal o decădere la Tribunal, însă ar avea acest efect la Curtea de casație, și aceasta fără un text de lege formal;

b) Că a doua dificultate ar fi dacă recursul s'ar admite prin casare și s'ar trimite la o instanță de fond spre judecare din nou, aceasta n'ar putea fi decât o instanță primă, într-o cât desființatele Comisii arbitrale judecau definitiv ca fond, astfel că tribunalele ordinare judecând după dreptul comun, urmează a judeca cu drept de apel și cu recurs, dându-se posibilitatea unei noi casări cu nouă trimitere și cu un al treilea recurs;

Că dar față cu aceste dificultăți, care ar avea de rezultat o inextricabilă și lungă procedură, care ar întârzia soluționarea pricinilor, deși principiul este exact, totuși deși noua lege nu a soluționat această chestiune, e preferabil a reține recursul, care se va judeca conform vechei legiuri (Decr. Lege 1420/9-0), până la complecta epuizare;

Că dar acest incident urmează a se respinge și a reține afacerea;

Asupra incidentului de respingere a recursului ca fără interes:

Considerând că prin art. 1 din actuala lege a chiriilor se prevede că hotărârile de evacuare, date după Decretul-lege 1420/920 neexecutate, nu se respectă decât atât cât nu sunt contrarii noilor dispozițiuni;

Că dar, deși o hotărâre definitivă, dacă stă contra noii stări de drept în materie de evacuare, deși constituie un drept câștigat pentru parte, ea numai poate fi examinată, astfel că legea actuală are efect retroactiv;

Că dar, e inutil a mai discuta teoria generală a retroactivității legilor;

Considerând că într-o cât cererea de evacuare s'a respins, partea are dreptul a face o nouă cerere conform legii noi, dacă se găsește în unul din cazurile prevăzute de legea actuală, indiferent dacă va fi un caz identic cu primul sau diferit, într-o cât chiar dacă e un caz identic, nu poate fi vorba de autoritate de lucru judecat, de oarece prima hotărâre de evacuare, în caz de respingere să anulează în mod implicit prin dispozițiile art. 1 din lege mai sus arătate;

Considerând în adevăr că dacă prin acest text de lege se dă efect retroactiv și nu se menține hotărârile contrarii legii noi, implicit o hotărâre de respingere a unei cereri de evacuare numai poate avea nici un efect pentru nici una din părți, de oarece Tribunalul dacă ar casa și ar evoca fondul, ar urma să judece conform vechii legi în baza căreia are competența ca instanță de recurs, or eventual, fiind motive de evacuare nepre-

văzute de legea nouă, n'ar mai putea fi luate în considerare și acțiunea ar urma a se respinge ca nefondată de plano printr'un fine de neprimire;

Că neputându-se reține un recurs sau nu după cum motivul de evacuare este sau nu prevăzut de noua lege, și trebuind a da o soluțiune unică ca principiu, urmează în mod neapărat a decide că în caz de respingere a cererii de evacuare și recursul să se respingă ca neadmisibil printr'un fine de neprimire, urmând ca părțile să se judece și în fond și ca procedură, după principiile noii legi;

Văzând și dispozițiunile art. 140 proc. civ. în ce privește cheltuelile de judecată pe care Tribunalul în aprecierea sa le fixează la 300 lei.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător Ștefan Navrea, în numele legii, Trib. respinge recursul.

(ss) Paul Rătescu, Șt. Navrea.

Grefier (ss) I. Constantinescu

NOTĂ. — Sentința tribunalului Ilfov s. III, pe care o publicăm, denotă că desorientarea și confuzia ce caracterizează opera legislativă din ultimul timp s'a repercutat și asupra operei de interpretare pe care sunt chemate să o facă instanțele judecătorești. Șiragul de contradicții ce această sentință cuprinde ne scutește de orice comentarii. Avem însă nădejdea că o asemenea stare de lucruri nu poate dăinui multă vreme și că principiile de drept vor sfârși prin a se impune. Pentru studiul complet al chestiunii retroactivității legilor cu aplicare la legea din 14 Aprilie 1922, trimitem la articolul d-lui V. Toncescu, «Noua lege a chiriilor», *Curierul Judiciar* No. 16 și 17/922, și la *Colul închirierilor* elaborat de d-nii Condurațu, Periețeanu și Velescu. (N. R.).

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA IV-a CIV. COR.

Audiența dela 25 Aprilie 1922

Președenția d-lui N. VENCULESCU, Judecător

Sentința civilă No. 309

Ordonanță prezidențială. — Autoritate de lucru judecat. — Prima cerere definitiv respinsă. — Noua cerere identică. — Inadmisibilitate. — Art. 66 bis pr. civilă și 1201 c. civ.

Ordonanțele prezidențiale nu au autoritate de lucru judecat față de fondul dreptului litigios, însă dispozițiunile ce cuprind sunt obligatorii atât timp cât elemente noi nu au schimbat situația juridică și de fapt ce le au determinat. Odată deci o cerere de ordonanță prezidențială definitiv respinsă, ea nu mai poate fi reintentată fără ca nimic nou să nu fi intervenit spre a o legitima.

Tribunalul,

Asupra apelului făcut de Ana Rădulescu în contra ordonanței prezidențiale cu No. 2529/922, prin care pe baza art. 66 bis pr. civ. admitându-se cererea reclamelor Adela, Valeria și Alina Petrescu s'a ordonat evacuarea pârâtei apelante de azi din imobilul reclamanților din strada Nerva Traian No. 27, cererea fiind introdusă la 7 Februarie 1922;

Având în vedere că apelanta dovedește astăzi că re-

clamanții la 1 Februarie au introdus o cerere identică contra d-sale bazată pe aceleași motive, având același obiect și care s'a rezolvat de Trib. s. I prin respingerea cererei apelantei, situația părților fiind atunci ca și acum aceeași;

Că aceste fapte sunt cu suficiență dovedite cu acte prezentate în copie la dosar și necontestate de părți;

Că cestiunea de rezolvat este, dacă într-o chestiune a doua cerere are același efect între aceleași părți în aceeași calitate, întemeiată ca și cea dintâi pe disp. art. 66 bis, pr. civ. constituie sau nu autoritate de lucru judecat;

Că deși hotărârile date pe baza art. 66 bis pr. civ. nu au decât un caracter vremelnic, însă într-o speță nu poate fi vorba de o chestiune de fapt sau de drept, care să comporte o soluțiune ce nu ar contrazice pe cea dată anterior în această afacere, ambele cereri fiind succesiv introduse, fiind întemeiate pe aceleași motive de fapt și de drept, situația părților fiind aceeași, există în cauză lucru judecat conform art. 1201 c. civ. astfel că a doua cerere nu poate fi primită.

Pentru aceste motive, Tribunalul, admite apelul.

(ss) N. Venculescu, C. Prodan.

Grefier (ss) Demetrie G. Niculescu.

NOTA. — Trib. Ilfov se pronunță, după cum vedem, într-o chestiune de actualitate: *Dacă există autoritate de lucru judecat în materie de ordonanțe prezidențiale.*

Cu toate că cererile introduse în justiție pe baza art. 66 bis pr. civ. nu sunt soluționate decât prin hotărâri cu caracter vremelnic, după cum o spune formal textul acestui articol, și prin urmare, ele nu constituiesc autoritate de lucru judecat, totuși, dacă aceiași parte introduce succesiv două sau mai multe cereri, la mai multe secțiuni ale aceluiaș Tribunal, întemeiate pe aceleași motive de fapt și de drept, situația părților fiind aceeași, există într-o asemenea împrejurare lucru judecat, conform art. 1201 c. civ., astfel că a doua cerere nu mai poate fi primită.

Din cauza acestui caracter provizoriu al unor asemenea ordonanțe și hotărâri, rezultă că ele nu pot fi opuse ca lucru judecat față de o acțiune privitoare la fondul dreptului, introdusă pe calea dreptului comun, și nici chiar față de o nouă cerere în aceeași afacere, tot pe baza art. 66 bis, dar cu condiția ca să fie vorba în acest ultim caz de o situațiune deosebită de fapt sau de drept, care să comporte o soluțiune ce n'ar contrazice pe cea dată anterior în această afacere, căci dacă situația este aceeași, există evident lucru judecat și nu se mai poate reveni (Vezi Cas. s. I, dec. No 285 din 4 Aprilie 1921).

Prin urmare, Tribunalul face o exactă aplicațiune a art. 1201 c. civ. și 66 bis pr. civ., când afirmă sub o formă categorică, că ordonanțele date conform art. 66 bis au întotdeauna puterea lucrului judecat și nu admite ca două cereri de evacuare, pe baza art. 66 bis pr. civ., introduse succesiv la secțiuni deosebite ale Tribunalului și întemeiate pe aceleași motive de fapt și de drept, ar putea fi totuși soluționate în mod deosebit, prin hotărâri contradictorii. Căci dacă ar fi altfel, s'ar pierde timpul prețios al Justiției, precum și autoritatea de care ea trebuie să se bucure prin hotărârile ce pronunță.

CORNELIU GRIGORIAN,
Dr. în Drept, Avocat.

TRIBUNALUL DÂMBOVIȚA SECȚIA II-a

Audiența dela 3 Februarie 1922

Președenția d-lui CONST. DUMITRESCU, Președinte

Dumitru Negoită, urmărit pen'rue escrocherie.

Delictul de escrocherie. — Elementele lui constitutive. Mijloace frauduloase. — Manopere frauduloase. — Acte de executare. — Cuvinte mincinoase. — Eroare. — Aprecierea efectelor erorii. — Art. 332, 333 și 334 c. pen.

Delictul de escrocherie prevăzut de art. 332 c. pen. se constituie din următoarele elemente: 1) Intrebuințare de mijloace frauduloase denumite prin termeni generali de amăgiri, producerea de fapte mincinoase drept adevărate, prefacerea în mincinoase a faptelor adevărate; 2) Scopul urmărit de agent de a face să i se remită sau să i se predea prin aceste mijloace întreaga sau parte din averea altuia; 3) Ajungerea scopului care este deturnarea averii altuia.

Delictul de escrocherie prevăzut de art. 334 cod. pen., implică următoarele elemente: 1) Intrebuințarea de mijloace frauduloase consistând fie din nume sau calități mincinoase, fie din manoperele frauduloase anume specificate prin acest articol; 2) intențiunea agentului de a face ca prin aceste mijloace să i se remită sau să i se predea, ori de a încerca de a face să i se dea bani, mobile sau obligațiuni, dispozițiuni, bilete, promisiuni, chitanțe sau înscrisuri liberatorii; 3) Rezultatul operațiunii care este deturnarea acestor valori sau lucruri, sau tentativa de a le deturna.

Mijloacele frauduloase ce art. 334 c. pen. califică de manopere frauduloase, iar art. 332 de amăgiri etc., consistă din niște acte destinate a înșela, care sunt rezultatul dolului criminal și presupune o oarecare combinațiune de fapte, o aranjare iscusită, o intrigă, o organizațiune urzită cu mai multă sau mai puțină pricepere, care să fie de natură a surprinde buna credință a victimei și a produce o eroare în mintea ei. De aceea simplele minciuni și cuvinte mincinoase neînsoțite de alte acte destinate a le da credit, nu sunt de ajuns pentru a constitui manoperele frauduloase sau procedeele dolosive din art. 332 c. pen.

Efectele erorii produse asupra victimei prin mijloacele frauduloase întrebuințate urmează a se aprecia în mod concret și deci mijloacele frauduloase ajung pentru a constitui un element al escrocheriei, dacă au fost de natură a rătăci chiar prevederea victimei față de care ele au fost întrebuințate.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea publică pornită de d-l Prim-procuror al acestui tribunal prin rechizitorul introductiv No. 3842 921 împotriva lui Dumitru Negoită pentru faptul de înșelăciune prevăzut și pedepsit de art. 332 și 333 c. pen.;

Având în vedere că din actele aflate în dosar și desbaterele procesului se constată că prevenitul este urmărit pentru următoarele fapte:

În ziua de 24 Decembrie 1920, prevenitul s'a prezentat la partea civilă Const. Dănescu, căruia i-a cerut să-l împrumute cu suma de lei 185, ce zicea că-i trebuie ca să plătească întreținerea unei bivolițe ce-i fugise de acasă și care fusese dată de pripas la o comună. Partea civilă fiindcă îl cunoștea pe prevenit și crezând că motivele invocate de numitul sunt adevărate, i a dat cu împrumut lei 200, sumă pe care prevenitul și-a luat obligațiunea de a i-o restitui de îndată ce va ajunge acasă;

În ziua de 23 Aprilie 1921, prevenitul s'a prezentat și la partea civilă P. I. Constantinescu, căruia i cere să-l împrumute cu lei 110 cu care împreună cu 40 lei ce zicea că mai are, să lase garanție la un rotar pentru o roată pe care s'o ia, căci roata dela carul lui i se rupsesse noaptea în drum unde rămăsese carul... Partea civilă, care deasemenea cunoștea pe prevenit, în vederea satisfacerii nevoii invocate de acesta pe care a crezut-o că este întemeiată, i-a dat suma

de lei 110, prevenitul luându-și obligațiunea că a doua zi chiar va restitui banii împrumutați... Prevenitul însă n'a mai dat pe la părțile civile nici când se obligase a aduce banii, nevoind a-i restitui nici atunci când i s'au cerut de părțile civile;

În acelaș fel prevenitul s'a prezentat și la alte persoane cărora le era cunoscut, dela care a obținut cu împrumut diferite sume de bani, invocând pentru a determina remiterea banilor, vre-o nevoie oarecare și, în special, că rupându-i-se în drum roata dela căruță, îi trebuie bani pentru a o repara, promițând atât celor care i-au dat banii cât și acelor care l-au refuzat că a doua zi le va restitui banii;

Părțile civile C. Dănescu și P. I. Constantinescu, față cu nevoiuta prevenitului, de a le restitui banii împrumutați, după ce au aflat că el a obținut bani dela mai multe persoane invocând vre-o nevoie oarecare și că atât nevoile pe care le-a invocat pentru a determina remiterea banilor cât și promisiunea de a restitui banii, nu erau adevărate, au reclamat pe prevenit parchetului pentru excocherie. Prevenitul la primele cercetări a recunoscut că a obținut diferite sume de bani, atât dela părțile civile cât și dela alte persoane, cărora s'a adresat, fiindcă le cunoștea și avea nevoie de bani, pe cari se obligă a i restitui când se va înlesni;

Având în vedere că părțile civile obiectând că faptele comise de prevenit întrunesc elementele delictului de escrocherie, de oarece prevenitul a întrebuințat mijloace frauduloase pentru a-i induce în eroare și a-i determina a-l împrumuta cu bani, au cerut condamnarea prevenitului, constituindu-se ca părți civile cu sumele remise prevenitului, cu care acesta i a înșelat;

Considerând că prevenitul fiind urmărit pentru fapte de escrocherie, trebuie a vedea dacă faptele imputate intră în prevederile vreunui din textele art. 332, 333 și 334 c. pen. care incriminează deopotrivă delictul de escrocherie;

Considerând că față cu înțelesul art. 332 c. pen. și cu textul său corespunzător din codul penal prusian de unde a fost luat, termenii săi fiind în sensul: „Acela care, în vedere de a împărtăși folos va face să nască o pagubă în averea altuia prin întrebuințare de amăgiri sau făcând să treacă de adevărate fapte mincinoase sau prefăcând în mincinoase fapte adevărate, ori suprimându-le de tot, este culpabil de escrocherie”, delictul de escrocherie prevăzut de art. 332 c. pen. se constituie din următoarele elemente: 1) Întrebuințare de mijloace frauduloase denumite prin termeni generali de amăgiri, producerea de fapte mincinoase drept adevărate, prefăcerea în mincinoase a faptelor adevărate (denaturarea și suprimarea faptelor adevărate); 2) Scopul urmărit de agent de a face să i se remită sau să i se predea prin aceste mijloace averea altuia; 3) Ajungerea scopului, care este deturnarea averei altuia (paguba suferită de victimă în averea ei);

Considerând că din termenii art. 334 c. pen., rezultă că delictul de escrocherie prevăzut de acest articol, implică concursul următoarelor elemente: 1) Întrebuințarea de mijloace frauduloase consistând fie din nume sau calități mincinoase, fie din uneltiri viclene (manopere frauduloase) anume specificate prin acest articol; 2) Intențiunea agentului de a face ca prin aceste mijloace să i se remită sau să i se predea, ori de a încerca de a face să i se dea bani, mobile sau obligațiuni, dispozițiuni, bileți, promisiuni, chitanțe sau înscrisuri liberatorii; 3) Rezultatul operațiunii, care este deturnarea acestor valori sau lucruri, sau tentativa de a le deturna;

Considerând că atât art. 332 cât și art. 334 c. pen. prevăzând și pedepșind deopotrivă delictul de escrocherie, din compararea acestor două texte de lege rezultă că între ele există o identitate numai în privința elementelor producerei eroarei și al prejudiciului. Aceste articole se deosebesc însă în ceea ce privește mijloacele frauduloase prin ajutorul cărora se produce eroarea de către excocher în persoana înșelatului, de oarece art. 334 determină caracterul ce trebuie să prezinte aceste mijloace pentru a fi unul din elementele delictului, pe când art. 332, desemnând mijloacele frauduloase în termeni generali prin expresiunile de amăgiri, denaturare și suprimare de fapte adevărate, față cu această redactare, intră în prevederile art. 332 orice alte procedee dolosive, care, fiind de natură a produce o eroare, n'ar putea să intre în art. 334 c. pen. O altă deosebire între cele două texte de lege consistă din aceea că escrocheria prevăzută de art. 332 nu se pedepșește decât ca delict consumat, pe când art. 334 incriminează și tentativa de escrocherie;

Considerând că înprejurarea că motivele invocate de prevenit pentru a determina părțile civile a-l împrumuta cu bani și promisiunile sale de a restitui banii primiți, n'au fost adevărate, constituie o dovadă că prevenitul n'a contractat împrumuturile de bani dela părțile civile cu intențiune de a încheia niște acte serioase, ci pentru a induce în această privință părțile civile în eroare în scopul de a le determina a-l face a remiteri de bani.

Că, în cazul acesta, prevenitul reușind prin mijloacele întrebuințate să obțină de la părțile civile remiterea în mod efectiv a unor sume de bani, a căror obținere forma scopul său, prin aceasta sunt întrunite în faptele prevenitului două din condițiunile constitutive ale delictului de escrocherie, cerute pentru ca atât art. 332 cât și art. 334 să-și găsească aplicatiunea.

Că, urmează a examina dacă în faptele prevenitului este întrunit și elementul fraudulos pentru a justifica aplicarea art. 332 sau 334 c. pen.;

Considerând că pentru ca să fie locul la aplicatiunea art. 332 și 334 c. pen., trebuie ca remiterea valorilor sau a lucrurilor să fie determinată prin întrebuințarea mijloacelor frauduloase ce ele prevăd, adică fie a unui nume, fie a unei calități mincinoase, fie a manopерilor frauduloase ind cate, care sunt mijloacele prevăzute de art. 334, fie prin amăgiri, fie prin denaturarea sau suprimarea faptelor adevărate, care sunt procedeele escrocheriei cerute de art. 332 c. pen.;

Considerând că din termenii art. 334 c. pen., rezultând că uzurparea unui nume sau unei calități mincinoase, are drept scop de a convinge despre existența unei puteri, unei situații, întrebuințarea unui fals nume, sau unei false calități, va justifica aplicatiunea art. 334 c. pen., când numele și calitatea mincinoase luate, au fost mijlocul prin ajutorul cărora a fost obținută remiterea va orilor;

Considerând că pentru cazul când agentul a întrebuințat alte mijloace decât nume sau calități mincinoase pentru a-și ajunge scopul său, art. 334 c. pen., califică aceste mijloace de uneltiri viclene (manopere frauduloase) și determină numai caracterul lor fără a le defini iar art. 332 c. pen. desemnează mijloacele întrebuințate în termeni generali prin expresiunile de amăgiri, denaturare și suprimare de fapte adevărate. Ținând deci seamă de termenii cu care legea caracterizează aceste mijloace prin obiectul lor, actul agentului va constitui un element al excocheriei numai când el este rezultatul dolului criminal. Deosebirea dintre dolul civil și cel criminal consistând din aceea că în cazul întâi se întrebuințează viclenia și minciuna pentru a determina prin vicierea consimțământului încheierea unei operațiuni serioase și care are deci o existență reală, iar în cazul dolului criminal se recurge la mijloace frauduloase pentru a excochera și deci nu în scopul de a face un act serios; de aci rezultă că mijloacele întrebuințate, ce art. 334 califică de manopere frauduloase, iar art. 332 le desemnează în termeni generali prin expresiunile de amăgiri, denaturare și suprimare de fapte adevărate, implică pentru ca să aibă caracterul excocheriei existența unor acte destinate a înșela, care presupun o oarecare combinațiune de fapte, o aranjare iscusită, o intrigă, o organizațiune urzită cu mai multă sau mai puțină pricepere, care să fie de natură a surprinde buna credință a victimei și a produce o eroare în mintea ei, sub influența căreia aceasta să ia cu privire la averea sa dispozițiunile ce formează obiectul preocupării agentului. Mijloacele frauduloase prevăzute de art. 332 c. pen. având deci caracterul acțiunilor dolosive, calificate manopere frauduloase de art. 334 c. pen., constituie de asemenea niște procedee de a înșela de natura manoperilor frauduloase. Art. 334 c. pen. cerând ca manoperile întrebuințate să aibă de obiect de a îndupleca pe oameni a crede vreo întreprindere mincinoasă, vreo putere, sau vreun credit închipuit, ori ca să facă a se naște speranța sau temerea vreunei isbutili, vreunei nenorociri, sau vreunei întâmplări chimice, prin aceasta legea determină atât scopul pentru realizarea căruia trebuie să fie întrebuințate manoperile frauduloase cum și mijloacele a căror întrebuințare constituie excocheria, făcând pentru aceasta o enumerațiune limitativă a acțiunilor dolosive pedepsibile, astfel că manoperile frauduloase pentru a constitui un element al excocheriei, trebuie să fie însoțite de circumstanțele agravante specificate de art. 334 c. pen. (excocheria calificată). Orice alte mijloace sau manopere frauduloase necuprinse în enumerațiunea limitativă a art. 334 c. pen., întrebuințate cu intențiune de a induce în eroare victima pentru a o determina la

remiteri de fonduri, dacă nu pot fi cuprinse în dispozițiunea art. 334 c. pen. care, printr-o interpretare extensivă să fie aplicat prin analogie, nu rămân nepedepsite, ele căzând sub aplicațiunea art. 332 c. pen. Acest articol, desemnând mijloacele frauduloase prin niște termeni generali care permit de a cuprinde în expresiunile întrebunțate orice acțiune, orice procedură, utilizate în scopul de a excoaca unei persoane întreaga sau parte din averea ei, își găsește aplicațiunea pentru orice mijloace frauduloase, care fiind rezultatul dolului criminal ar fi de natură a produce o eroare pentru a determina victima la remiteri de fonduri, dar nu ar putea să intre în prevederile art. 334 c. pen. (escrocheria simplă);

Considerând că legea cerând ca mijloacele întrebunțate să fie frauduloase, actele de executare ale delictului de escrocherie care constituiesc manoperele frauduloase, cum și acțiunile dolosive specificate prin art. 332 c. pen., implică existența nu numai a cuvintelor dar și a unor fapte destinate a produce o eroare în mintea victimei pentru a o determina a lua dispozițiuni în averea ei în folosul escrocului. De aceea simplele minciuni și cuvinte mincinoase neînsoțite de alte acte destinate a le da credit, sub influența cărora s'a obținut remiteri, nu sunt suficiente pentru a constitui manoperele frauduloase sau procedeele dolosive din art. 332 în înțelesul legii, deși sunt cazuri de dol. Într-adevăr, atât mijloacele din art. 334 calificate de manopere frauduloase cât și acelea prevăzute de art. 332 presupunând o combinațiune de fapte, un aranjament, organizațiunea unei prefăcătorii, o punere în scenă de natură a face ca minciuna să fie crezută cu scopul de a înșela pe alții de aci rezultă că legea prin art. 332 și 334 c. pen. sancționează ca mijloace și manopere frauduloase numai faptele contra cărora cei înșelați nu se pot protege singuri, iar nu și procedeele dolosive în potrirea cărora cei înșelați au posibilitatea de a se apăra ei înșiși. Minciunile prin ajutorul cărora s'a obținut remiteri de fonduri putând fi cu ușurință controlate, nu sunt suficiente a produce o eroare pentru a fi considerate că constituie o manoperă frauduloasă sau mijloacele dolosive din art. 332, care să cadă în prevederile legii, așa că dacă prin ajutorul unor cuvinte mincinoase s'a obținut totuși remiteri, aceasta nu se datorește erorii, ci încrederei pe care agentul a știut s'o inspire victimei;

Cuvintele mincinoase însă, prin ajutorul cărora agentul și a apropiat averea altuia devin o manoperă frauduloasă sau pot constitui mijloacele dolosive specificate de art. 332, când sunt sprijinite de fapte având de obiect de a face a se crede în exactitatea lor și a înșela buna credință a victimei, sau când alegațiunile mincinoase constau dintr-o combinațiune de elemente diverse a cărei influență întrece cu mult pe cea a unei simple minciuni, chiar fără întrebunțarea accesorie a mijloacelor exterioare.

Considerând că în ceea ce privește chestiunea de a se ști dacă efectele erorii produse asupra victimei prin mijloacele frauduloase întrebunțate urmează a se aprecia în mod abstract, adică, dacă ele trebuie să fie de natura a înșela prudența ordinară a omului, sau în mod concret, adică, dacă mijloacele întrebunțate erau în stare de a surprinde prevederea și buna credință chiar a victimei înșelate, în această privință, — în vedere că agentul care își propune a determina voința victimei și a-i surprinde buna ei credință pentru a o aduce a consimți la o remitere ce ea n'ar fi făcut fără aceasta, întrebunțează în realizarea scopului urmărit diferite mijloace pe care el le socotește că sunt capabile pentru a învinge prevederile victimei și piedicile ce ar întâmpina din parte-i, — jurisprudența admite că mijloacele frauduloase ajung pentru a constitui un element al escrocheriei, dacă au fost de natură a rătați chiar prevederea victimei față de care ele au fost întrebunțate;

Că, așa fiind, pentru a stabili dacă în faptele pentru care este urmărit prevenitul este intrunit și elementul fraudulos al delictului de escrocherie, se constată din arătările părților civile, actele primelor cercetări și împrejurările în care prevenitul a comis faptele, că prevenitul s'a prezentat înaintea părților civile și a a-tor persoane cărora el le era cunoscut și, cu intențiune de a nu face niște acte serioase, ci de a induce în această privință în eroare părțile civile, a invocat diferite motive mincinoase pentru a le determina pe acestea să-l împrumute cu bani, cu ajutorul cărora le-a surprins buna lor credință și le-a convins a consimți să-i dea bani cu împrumut, operațiuni pe care părțile civile au consimțit a le face numai în vederea nevoilor invocate de prevenitul;

Că, după cum se vede, mijloacele întrebunțate de prevenitul pentru a determina părțile civile a-l împrumuta cu bani, consistând din niște susțineri mincinoase nesprijinite pe fapte exterioare sau pe combinațiuni organizate pentru a le da credit și a asigura succesul fraudei, ele nu pot fi socotite că constituie niște mijloace frauduloase de natură de a fi înșelat și a fi surprins buna credință a părților civile, dar niște simple minciuni, care nu sunt suficiente pentru a caracteriza delictul de escrocherie;

Că intr-adevăr, deși nevoile invocate de prevenitul pentru a determina părțile civile a-l împrumuta cu bani și promisiunile sale de a plăti banii primiți, sunt cazuri de dol, deoarece au avut de scop de a abuza de credulitatea părților civile și drept rezultat remiterea sumelor de bani, însă aceste mijloace, neprezentând caracterul unor acte destinate a înșela, care presupun o oarecare combinațiune, o organizațiune de natură a induce părțile civile în eroare pentru a le face a crede că minciunile invocate sunt adevărate, ele puteau fi cu ușurință controlate de părțile civile și deci nu erau suficiente a produce o eroare pentru a fi considerate ca niște mijloace sau manopere frauduloase care să cadă în prevederile legii, așa că dacă totuși prin ajutorul cuvintelor mincinoase întrebunțate, prevenitul a determinat părțile civile a-l împrumuta cu bani, acesta nu se datorește erorii, ci încrederei pe care prevenitul a știut s'o inspire părților civile, cărora el le era cunoscut;

Că, prin urmare, cu toate că în faptele pentru care este urmărit prevenitul se întâlnesc două din elementele delictului de escrocherie, adică scopul ce și-a propus prevenitul și rezultatul ce l'a obținut, dar în aceste fapte nefiind intrunit și al treilea caracter de dol al escrocheriei, adică mijloacele frauduloase cu ajutorul cărora se constituie delictul de escrocherie, prevenitul nu poate fi declarat culpabil de delictul de escrocherie și deci, potrivit art. 10 și 187 pr. pen., urmează a fi achitat.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Președinte, Tribunalul achită.

(ss) C. Dumitrescu, L. Popescu.

NOTA. — Cercetările îndelung verificate, pe tărâmul sociologiei criminale, au evidențiat că paralel cu progresele civilizațiunii criminalitatea evoluiază, marcând o tendință tot mai accentuată de trecere de la forma violentă, la cea frauduloasă.

Această evoluțiune e pe cât de firească, pe atât de explicabilă. Pe deoparte cultura, transformând concepțiunile morale, și-a avut un ecou în însăși structura somatică a organismului psiho-biologic a omului modern, făcând să adoarmă instinctele primitive; în locul pornirilor brutale a încolțit buruiana perversității rafinate, deci firese era ca în locul violenței să răsără viclenia și fraudă. Pe de altă parte viața socială modernă, cu aspectul de tarabă imensă, la cari mii și mii de relațiuni economice vin să se încheie, sub forma celor mai curioase și mai expeditivă convențiuni, oferă în chip larg câmpul și ocaziunea, acelei funeste dar inevitabile energii criminale, inerente oricărui organism social, de a trece din stare latentă în stare activă, prin firul conductor al fraudei, sub toate aspectele ei.

Spunem aceasta fiindcă ne dă posibilitatea de a indica odată mai mult abizul profund care desparte legislațiunea penală ce ne guvernează, elaborată pentru nevoile și după concepțiunile de acum 100 și mai bine de ani, de problemele noi penale ce se ivesc încontinuu și cari necesită soluțiuni conforme și cu progresele științelor și cu nevoile unei represiuni adecuate criminalității de azi.

Ori sentința de mai sus a Trib. Dâmbovița secția II, ne oferă ocaziunea, pe care a oferit-o și Tribunalului, de a discuta una din aceste multiple probleme privitoare la criminalitatea de fraudă, problemă ocazionată de următoarea speță: Un individ X solicită un împrumut de 185 lei dela Y arătând că această sumă îi este necesară pentru a scoate o vită ce-i fusese închisă ca de pripas la comună, și obligându-se a restitui banii în

cel mai scurt timp posibil. Y care cunoștea pe X, văzându-l la nevoie i-a împrumutat suma cerută, în urmă a constatat că pretextul cu vita de pripas fusese o minciună și că X nu s'a gândit nici o clipă că împrumutând acești bani să-i mai restituie.

Tot X mai obține cu împrumut și dela un alt cunoscut al său Z suma de 110 lei alegând că i s'a rupt o roată dela car în drum și că are nevoie să o repare. Și această alegațiune era mincinoasă, iar banii nu i-a mai restituit.

În fine, în condițiuni similare X a făcut o serie de împrumuturi dela diferiți cunoscuți.

În urma reclamațiunii celor păgubiți, Parchetul a trimis pe X în judecată calificând fapta sa delict de înșelătorie simplă, art. 332, 333 cod. pen.

Nimic extraordinar în fapta lui X, decât doar că din nefericire astfel de X-i abundă în vremurile de azi, abili și perseverenți, adeseori în haine negre și cu nume alese, reușind ușor să-și asigure o existență privată de lipsuri și scutită de neplăcerile unei atingeri cu morala codului penal.

Este sau nu fapta lui X o înșelătorie care să cază sub prevederile legii penale?

Pentru a răspunde la această întrebare e nevoie să discutăm tocmai problema pe care spuneam că speța ne-o oferă, și anume: *simpla minciună poate fi un mijloc suficient pentru a conduce la existența delictului de înșelătorii în legislațiunea noastră?*

Toate celelalte elemente ale înșelătoriei inutil a fi cercetate până ce în prealabil nu se soluționează chestiunea dacă mijlocul întrebuintat de inculpat este din aceea ce poate duce la existența delictului de înșelătorie.

De aceea ne permitem a reproșa Trib. Dâmbovița de a fi angajat discuțiunea în jurul tuturor elementelor delictului de înșelătorie, umbrind astfel și interesul problemei pe care o enunțăm și care singură interesa și importanța hotărârii în sine, în care ar fi putut lipsi o serie de discuțiuni ce nu duceau la soluționarea speței.

Înșelătoria este prevăzută de codul nostru penal sub două forme: *calificată*, art. 334 și *simplă*, art. 332.

Vom examina pentru fiecare din aceste forme dacă simpla minciună poate servi ca mijloc îndestulător pentru a conduce la existența acestor delict.

I. Art. 334 cod. pen. fixând elementele înșelătoriei calificate, prevede două categorii de mijloace cu cari se poate comite acest delict. Prima categorie este aceea a mijloacelor expres și limitativ indicate: întrebuintare de *nume* sau de *calități* mincinoase; aceste mijloace fiind clar precizate de lege nu îngăduiesc nici o discuțiune. Cea de a doua categorie o formează orice alte mijloace cari pot fi înglobate în formula vagă și indeterminată de *uneltiri viclene* sub care legea generalizează aceste mijloace, indicând numai scopul lor.

Ce se înțelege deci prin uneltiri viclene?

Termenul de uneltiri viclene corespunde termenului *manoeuvres frauduleuses* din art. 405 cod. pen. fr. după care este tradus art. 334 dela noi.

Iată cum definește *Faustin Hélie* manoperile frauduloase, după ce mai întâi arată cât de vag și elastic este termenul legiuitorului: „*Cette expression suppose une certaine combinaison de faits, une machination préparée avec plus ou moins d'adresse, une ruse ourdie avec plus ou moins d'art. Les paroles artificieuses, les allégations mensongères, les promesses, les espérances, ne sont point, isolées de tout fait extérieur, des manoeuvres, il faut qu'elles soient accompagnées d'un act quelconque destiné à les appuyer et à leur donner crédit*”. Și termină, adăugând: „*les simples mensonges, lorsqu'ils ne portent d'ailleurs ni sur le nom ni sur la qualité, ne peuvent être considérés comme des manoeuvres*”. (Théorie du code pénal, vol. V, pag. 388).

În același sens s'au pronunțat toți autorii francezi: *Blanche*, *Études pratiques sur le code pénal*, vol. VI, No. 164; *Boitard*, *Leçons de droit criminel*, p. 418, No. 450; *Garraud*, *Traité théor. et prat. du droit pénal*, vol. V, No. 249; *Garçon*, *Code pénal annoté* sub art. 405, No. 15.

Jurisprudența franceză deasemenea în mod constant a împărțit acest sistem: *Dalloz*, 61, 1, 454 — 63, 1, 110 — 81, 1, 144 — 86, 2, 211 — 92, 1, 252 — 96, 1, 291 și *Sirey*, 62, 1, 48 — 63, 1, 325 — 81, 1, 336 — 87, 2, 15 — 92, 1, 171.

Această interpretare dată termenului de manopere frauduloase, a luat numirea de *teoria clasică*, sau teoria abstractă a criteriului obiectiv.

În adevăr, după această teorie, pentru ca un mijloc să fie sau nu idoneu și deci să constituie sau nu o manoperă frauduloasă, trebuie examinat în obiectivitatea sa; deci neapărat va fi nevoie să existe un fapt exterior, un aranjament, care să îngăduie posibilitatea unui atare examen obiectiv și care exclude implicit simplele cuvinte mincinoase: „*ce que la loi punit, c'est un fait extérieur, une combinaison, une machination préparée à l'avance, en un mot une mise en scène qui a pour but de donner crédit au mensonge*”. (*Garraud*, op. cit. p. 249).

Teoria aceasta clasică o găsim consacrată și de doctrina și jurisprudența belgiană, (a se vedea: *Nypels et Servais*, *Le code pénal belge*, sub art. 496, No. 22).

În Italia deși art. 413 cod. pen. care prevede *excoheria*, nu vorbește de manopere frauduloase, ci de „*artificii o raggiiri*” (prin artificii se înțelege însă o simulațiune reală cu mijloace exterioare, iar prin raggiiri inducerea în eroare cu ajutorul unei simulațiuni verbale), totuși autorii clasici adoptând teoria franceză a criteriului obiectiv, au hotărât că simpla minciună neînsoțită de fapte exterioare nu constituie un mijloc idoneu și nu poate fi calificată *raggiro* și cu atât mai puțin *artificio*.

„*Non basta il solo discorso per quanto studiato eloquent e persuasivo se oltre alle mendaci parole non si e posito in essere una qualche cosa comprovante i falsi asserti*”.¹⁾ (*Carrara*, *Programma*, § 2344).

„*Il puro mendacio non è raggiro senza l'apparato esterno che lo rivesta di credibilità*”.²⁾ (*Pessina*, *Manuale*, § 67).

Argumentele ce se invocau în favorul criteriului obiectiv, erau sprijinite nu numai pe litera legii din care se zicea că rezultă neîndoios nevoia unor fapte externe, *acel mise en scène* cum îl numesc francezii, sau *apparato esterno* cum îi spun italienii, dar se mai sprijineau și pe o serie de considerațiuni trase din firea lucrurilor.

Astfel s'a spus că orice om trebuie până la un punct să se aplece singur, făcând în raporturile cu semenii săi uz de prudență și prevedere. Numai atunci când mijloacele normale de cari dispune un om au fost depășite de o urzire vicleană, de fapte cari au făcut imposibilă orice prevedere, numai atunci legea penală trebuie să intervină pentru a apăra pe victimă și pentru a feri pe alții de viclenia mult prea abilă a inculpatului.

Când cineva se lasă ușor înșelat în fața celor mai subrede trucuri, pe cari orice om normal le putea controla și dejuca, nu poate face apel la protecțiunea legii penale fiindcă nu este decât victima propriei sale nevederi.

Ori o simplă minciună, spun susținătorii teoriei obiective, neînsoțită de nici un fapt material, e firesc să fie întotdeauna primită cu rezervă, controlată dacă e posibil

1) Nu ajunge simplele cuvinte oricât de elocvent și convingător ar fi aranjate, dacă pe lângă cuvintele mincinoase nu se adaugă existența unui fapt care să întărească falsele afirmațiuni.

2) Minciuna simplă nu e înșelare, fără o aranjare de fapte exterioare cari să o îmbrace într-o formă inspirând încredere.

sau înlăturată când nu se poate controla. Cine se lasă înșelat de o simplă afirmațiune mincinoasă, face dovadă de neprevădere și e victima propriei sale ușurințe.

Ori tocmai falșitatea acestui raționament a făcut să se nască un curent contra teoriei clasice a criteriului obiectiv, deschizând tot mai larg acces teoriei criteriului subiectiv, pentru a se ajunge astăzi la admiterea chiar a simplei minciuni ca mijloc idoneu în delictul de excrocherie.

În adevăr, raționamentul de mai sus a susținătorilor teoriei clasice, înțelept poate pentru alte timpuri și momente, nu este astăzi decât o ipocrită și absurdă mistificare a realității lucrurilor.

Nimic nu ne îndreptățește și nu ne dă posibilitatea de a evalua care este gradul și cantitatea de prevedere de care în mod normal un om trebuie să facă uz; ori în cazul acesta cum se poate ca în mod abstract, în chip obiectiv, să determinăm cari mijloace sunt idonee și deci constituiesc manopere frauduloase și cari nu, când același mijloc poate fi idoneu pentru un om fără experiență și neidoneu pentru un altul mai prevăzător?

Realitatea desmințind posibilitatea unui criteriu abstract, logic și firesc este oare să răspundem că acel ce se lasă ușor înșelat e victima propriei sale neprevăderi?

Nu credem că legea penală se poate reduce la o ironie atât de crudă!

A proteja pe omul prevăzător, când toate eforturile sale au fost dejucate de abilitatea unui escroc e just și firesc, dar aceasta nu îndreptățește pe nimeni a retrage protecțiunea legii pentru cel slab, încrezător, lipsit de experiență și deci de prevedere.

Ori tocmai din lumea acestor slabi și fără experiență își recrutează escrocii abili, victimele lor. Și atunci nu ar fi absurd să pedepsim cu lipsa de protecție pe cel înșelat pentru neprevăderea lui, când natural și logic e a cere socoteală celui ce a înșelat pentru viclenia și perversitatea sa?

Noi credem că cel slab merită în primul rând ocrotirea legii, cu atât mai mult cu cât legea nu i-o refuză nici prin litera și nici prin spiritul ei, după cum foarte înțelept scria *Tissot*, într-o epocă când teoria clasică domina nediscutată: „*La sagacité propre à faire éviter les pièges d'un escroc ne peut être un élément du délit, pas plus que la simplicité de celui qui en souffre n'en peut faire changer la nature. Seulement le fripon peut recourir à des moyens plus ou moins artificieux, suivant que sa dupe est plus ou moins difficile à tromper. Mais dès qu'il y a surprise de la bonne foi, cette bonne foi fut elle par trop naïve, il y a escroquerie.*” (Le droit penal II, p. 131).

Acest adevăr nu a întârziat de a fi împărtășit de numeroși penalisti, iar realitatea lucrurilor mai înțelept aproape cercetată a făcut ca pretutindeni criterii subiectiv să ia locul celui obiectiv.

Astfel în Franța *Garraud* op. cit. ed. II, vol. V No. 2263 și *Garçon* op. cit. sub art. 405, No. 44 fără a renunța la acel *mise en scène*, adică prezența unor fapte materiale, admit însă că orice mijloc pentru a fi considerat ca idoneu sau nu, se va judeca și după posibilitatea pe care o avea de a surprinde în chip subiectiv buna credință a victimei. Însăși Casațiunea franceză a consacrat în aceiași măsură criteriu subiectiv: *Dalloz* 74, 5, 223; *Sirey* 74, 1, 324—97, 1, 59.

În Italia teoria criteriului subiectiv a câștigat și mai mult teren.

Astfel *Vincenzo Manzini* deși crede că idoneitatea mijloacelor prin care se poate comite excrocheria trebuie judecată în mod obiectiv, totuși admite că simpla minciună neînsoțită de acel *apparato esterno* poate fi un mijloc idoneu atunci când ea ar fi putut induce în eroare pe oricine. *Manzini* face două distincțiuni: a)

Când cineva era dator să spună adevărul și minte va comite înșelătorii; din contra când nu avea o atare obligațiune, el face o altă distincțiune și anume: b) Când cineva uzează de o minciună pentru a se apăra (*difensiva*) nu e excrocherie; când uzează pentru a înșela (*aggressiva*) este excrocherie. (*Manzini*, Trattato di diritto penale italiano, vol. VIII, p. 396—397).

În sensul idoneității obiective dar cu extinderea ei și la simpla minciună s'a pronunțat și Casațiunea penală unică italiană: „*Constituisce raggiro la menzogna insidiosamente architettata con particolarità astute e verosimili, che abbia in sé capacità di trarre in inganno*”³⁾. (Cas. unic. Ital. 15 Mai 1914).

Dar atât doctrina cât și jurisprudența italiană nu s'au oprit la această soluțiune tranzacțională, ci au mers mai departe consacrand în mod complex criteriu subiectiv. Vezi *A. Moschini*. La nozione giuridica del raggiro e artificio nella truffa — în Riv. di diritto e proc. penale VIII, No. 1, p. 105.

Încât, pe baza noului criteriu idoneitatea mijloacelor ce au servit la comiterea excrocheriei (*truffa*), nu mai este judecată după acel aparat extern, ci după starea de ideatiune pe care au produs-o în mintea victimei, după starea sa sufletească și orice alte împrejurări subiective: „*la soluzione del quesito debba ricercarsi unicamente nell'intima psiche del vittima, nella varietà di motivi, di illusioni e di stati di animo che, determinati o valorizzati dall'agente, indussero il soggetto passivo a determinazione incosciosamente lesive dei proprii diritti o di quelli altrui*”. (*Fernando Verna*, La menzogna incriminabile nella truffa — în La Giustizia Penale XXVIII, fas. 5—8).

Jurisprudența italiană consacrand în mod larg criteriu subiectiv, a admis în numeroase cazuri simpla minciună ca mijloc idoneu în delictul de excrocherie.

Cităm câteva exemple: a) Un individ aflându-se într'un magazin aude pe un client spunând că va trimite pe cineva mai târziu să ia lucrurile cumpărate. Individul cunoscând numele clientului, se prezintă peste o oră în magazin ca trimis de acesta și ridică lucrurile cumpărate însușindu-și-le.

b) În sala de ședință a unei Curți cu jurați președintele întreabă cât e ora, adăugând că, plecând grăbit de acasă și-a uitat ceasul pe birou. Un individ din sală auzind aceasta și cunoscând domiciliul președintelui, s'a dus imediat la casa acestuia și spunând că e trimis de președinte pentru a-i aduce ceasul lăsat pe birou, a fost lesne crezut și astfel a obținut ceasul pe care și l'a însușit.

c) În timpul războiului, soldații cari veneau în concediu de pe front, se prezentau pe la familiile camarazilor cu stare, afirmând că au fost rugați de așezii să tracă pe la familiile lor pentru a le aduce diferite obiecte și sume de bani. Familiile văzând că au deaface cu camarazi de arme, încredințau lucruri și bani acestor soldați cari apoi și le însușiau.

Cum vedem în toate aceste exemple citate de *Fernando Verna* nu e vorba decât de simple minciuni, dar cari erau suficient de bine aranjate spre a produce în mintea victimelor o stare de ideatiune aptă de a înlătura orice bănuială și de a determina un act, explicabil în astfel de condițiuni.

Am făcut acest studiu asupra celor două teorii cari s'au succedat în doctrină și jurisprudență cu privire la interpretarea ce cată a se da termenului de manopere frauduloase, pentru a evidenția că simpla minciună poate fi considerată ca un mijloc idoneu și deci ca o man-

3) Constitue înșelare minciuna viclean aranjată cu o deosebită dibăcie și cu aparență de adevăr, care prin ea însăși poate induce în eroare,

operă frauduloasă, și că deci poate chiar la noi conduce la existența delictului de înșelătorie prevăzut de art. 334 cod. pen. român, — întrucât termenul de *uneltiri viclene* din acet text corespunde termenului de *manoeuvres frauduleuses* din textul francez și celui de *artificii o raggiiri* din textul italian și comporta absolut aceiași interpretare.

II. Dacă chestiunea idoneității mijloacelor a necesitat o mai întinsă discuțiune față de termenii art. 334 c. p. (405 p. fr.), care prevede înșelătoria calificată, în schimb această chestiune devine simplă și precisă atunci când e vorba de art. 332 c. p. (luat după art. 241 cod. pen. prusian), care determină înșelătoria simplă.

Art. 332 c. p. cere ca mijlocul prin care se comite înșelătoria simplă să constea în „*a face să nască o amăgire... făcând să treacă de adevărate fapte mincinoase, sau prefăcând în mincinoase fapte adevărate*”.

Deci nimic din aceia ce se discuta atunci când era vorba de manopere frauduloase, nimic din acel aparat extern, din acea aranjare de fapte materiale; legea nu cere de cât o amăgire ori prin ce mijloc s'ar fi realizat ea, deci chiar printr-o simplă minciună.

În Germania unde codul imperial în § 263 a reprodus textul art. 241 c. p. prusian, după care am luat și noi art. 332 c. p., toți autorii și întreaga jurisprudență s'au pronunțat că idoneitatea mijloacelor de comitere a delictului de înșelătorie simplă trebuie judecată după criteriu subiectiv și deci simpla minciună, chiar grosieră, poate fi un mijloc idoneu. (Vezi *Binding*, *Lehrbuch*, vol. I, p. 348; *Oppenhoff*, *Strafgesetzbuch* sub art. 263; *Fr. v. Liszt*, *Traité de dr. pen. all.* vol. II, p. 265; *P. Dumitrescu*, *Studiu comparativ*, fas. II, pag. 109).

Ceva mai mult, autorii germani sunt de părere că trecerea sub tăcere a unui fapt, cu intenție de a produce o amăgire, este un mijloc idoneu în delictul de escrocherie, atunci când exista o obligațiune de a spune adevărul (*Fr. v. Liszt*, op. cit. p. 265; *Frankh*, *Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich* § 263, II; *Olshausen*, *Kommentar* § 263, 13);

Aceiași interpretare s'a dat și în jurisprudența noastră art. 332 c. p. hotărându-se că simpla minciună poate fi un mijloc idoneu pentru a conduce la existența acestui delict. (Cas. II 708, Aprilie 1913 — Jurisprudența rom. No. 396/913 — *Pastion* și *Papadopol*, Cod. pen. adnotat art. 332 No. 50).

Așa dar vom conchide că față de termenii art. 334 cât și 332 minciuna simplă neînsoțită de fapte externe trebuie considerată ca un mijloc propriu a conduce la existența delictului de înșelătorie prevăzut de aceste texte.

III. Vom adăoga acum câteva cuvinte asupra speței judecate de Trib. Dâmbovița.

Inculpatul X — după cum l'am indicat în nota noastră — nu a uzat în isprăvile sale de cât de simple minciuni.

Tribunalul a achitat pe X tocmai din cauza acestei împrejurări, adoptând teoria criteriului obiectiv și conchizând la inidoneitatea mijloacelor, întrucât minciunile cu cari inculpatul a isbutit să înșele pe victimele sale nu au fost însoțite de un aranjament de fapte externe, cari să le dea tăria adevărului.

Noi am arătat mai sus că această teorie a fost complet abandonată mai pretutindeni și ne-ar fi bucurat dacă și Trib. Dâmbovița care a atins în treacăte teoria contrară, s'ar fi declarat de partea acesteia din urmă.

Dar dacă adoptarea uneia sau celeilalte teorii interesa problema de drept în sine, în schimb sub raportul soluțiunei speței, interesul scădea, dat fiind că în ambele cazuri inculpatul trebuia achitat.

În adevăr chiar admitând criteriul subiectiv după care simpla minciună poate conduce la existența delictului de înșelătorie, totuși în speță minciunile întrebuintate de inculpatul X erau inidoneie prin lipsa de raport între ele și situațiunea pe cari și-o creiau reclamanții atunci când au contractat.

Când cineva împrumută, nu s'ar putea plânga că a fost înșelat de cât atunci când, ar fi fost indus în eroare asupra solvabilității celui ce i-a solicitat împrumutul, fie prin aceia că acesta i-a prezentat garanții mincinoase, fie prin faptul că s'a dat drept o altă persoană cunoscută ca solvabilă. Motivele pentru care cineva împrumută, sau se împrumută, nu interesează pe părți de cât atunci când prin ele însăși s'ar mări solvabilitatea, altfel ele rămân în afara raportului juridic.

Doctrina și jurisprudența s'au pronunțat că în materie de împrumut înșelătoria trebuie să poarte asupra solvabilității (*Fausin Hellé*, op. cit. vol. V, p. 389; *Fr. v. Liszt*, op. cit. p. 265; *Sirey* 44, 1, 269—62, 1, 48).

Ori în speță inculpatul X prin minciunile sale nu a făcut decât să motiveze necesitatea de a se împrumuta afirmând că o vită i-a fost închisă de pripas și vrea s'o scoată, că o roată i s'a rupt în drum și trebuie să plătească reparatul, etc.; așa dar aceste minciuni serveau pentru a mări bunăvoința reclamanților față de inculpat care se pretindea la strămtoare, iar nu pentru a creia în mintea lor ideea unei mai depline solvabilități.

Reclamanții cari cunoșteau pe inculpat, care știau ce are și ce nu are și deci în ce măsură solvabilitatea sa îngăduie acordarea unui împrumut, nu se plâng că au fost induși în eroare asupra acestei solvabilități, ci că motivele pentru care inculpatul a solicitat împrumuturile erau mincinoase.

Ori pentru aceste motive reclamanții nu au dreptul a se plânga, fiindcă reale sau imaginare, ele nu schimbau cu nimic situația pe care ei și-o creiau acordând aceste împrumuturi.

Oare dacă în adevăr vita inculpatului ar fi fost închisă de pripas la comună și nu liberă în curtea acestuia, dacă roata s'ar fi rupt în realitate pe drum în loc de a fi teafără pe osia cărului, cu cât ar fi sporit solvabilitatea lui X și deci cu cât reclamanții ar fi fost mai garanțați de restituirea împrumutului?

Desigur reclamanții față cu lamentările inculpatului au trecut peste chestiunea solvabilității și au voit să-i facă un bine la nevoile pe cari le invoca, dar în cazul acesta cel mult se pot plânga de lipsa lui de recunoștință, dar nu se pot plânga că au fost înșelați, fiindcă cu nimic acest inculpat nu le-a dat iluziunea altei solvabilități de cât aceia pe care ei o cunoșteau și de cari nu au ținut seamă.

Ingratitudinea nu e o infracțiune și de aceia cine s'a înșelat contând pe recunoștință, nu poate face apel la legile penale.

Iată de ce în speța soluționată de Trib. Dâmbovița, ne unim la părerea acestui tribunal în a decide că nu există delictul de înșelătorie, dar nu pe motivul că inculpatul a uzat de simple minciuni neînsoțite de fapte externe, ci fiindcă aceste minciuni erau inidoneie în speță

VINTILĂ DONGOROZ.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincii a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încașatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar“, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No.“.